AVUI ÉS EL DIA

Atri dels gentils – Sagrada Família

www.bernatvivancos.com

Ref. 0023 | BERNAT VIVANCOS, 2012

“Avui és el dia”

Bernat Vivancos

Atri dels gentils – Sagrada Família

Introducció

Antoni Gaudí, més conscient que ningú de les proporcions del temple de la Sagrada Família, de ben segur intuïa i tenia present el fenòmen acústic de la nau, i, prova d'això, és la seva decisió d'ubicar dels cantaires a les canotires, especificat amb precisió i donant-los un protagonisme rellevant, de manera de poder disposar, per ocasions solemnes, de centenars de cantors. Després d'algunes experiències musicals i acústiques a la Sagrada Família, sobretot en la passada visita del Sant Pare Benet XVI i en la celebració del primer aniversari de l’efemèride, he pogut constatar que aquest monstre acústic que és la Sagrada Família s'ha de saber entendre, s’ha de saber escoltar, i, sobretot s’ha de saber respectar, més que no pas imposar-ne alguna voluntat musical. Vull dir amb això que, més que concebre i compondre una obra com a tal, i interpretar-la en aquesta Basílica, he utilitzat el procediment invers, és a dir, l'obra està pensada posant sobre la taula les possibilitats, les limitacions, els perills i la riquesa acústica del temple. El protagonsita no és el sastre, no és doncs el compositor: la voluntat és poder crear un vestit a mida de les possibilitats acústiques de la Sagrada Família. Després d'algunes proves de so recents amb alguns cantaires, he arribat a la conclusió que una de les possibilitats compositives vàlides és un treball per blocs, per seccions, per grups, per cors, respectant sempre les posicions dels cantaires a les cantories dissenyades per

Gaudí a la nau, i deixant en segon terme aspectes com la precisió, l'amplificació artificial, on lluitar-hi és un problema de difícil solució i de resultat gens convincent, on enganyem l'oient desorientant-lo amb una falsa imatge sonora de l'espai on es troba. La individualitat, també vocal, forma el conjunt, de la mateixa manera que les pedres formen, també, la globalitat del Temple. El material que utilitzo en l'obra està lligat a un resultat sonor envolupant, còmode, lliure, orfe de risc, on la textura esdevé espai, on la contemplació i la "jouissance" sonora passa a ser la protagonsita, sovint amb una rauxa de sons que volen imbuir l'oient en un estat de plaer multiestereofònic on la percepció del so no té una font d'ubicació concreta. En l'obra s'hi recreen aspectes que Gaudí cultivava en la seva arquitectura, també, no cal dir, a la Sagrada Família: natura (arbres, flors, espirals), fe, misticisme, color, llum, riquesa de materials, textura. I, sobretot, un material compositiu amb una harmonia d'inspiració espectral, que, mesclat amb la modalitat que ens ofereix la monodia del cant gregorià, és una base de treball harmònic i melòdic ideal per amotllar-se a la verticalitat arquitectònica del geni, on la música, també, vol ser un reflex d'espiritualitat ascendent.

El text utilitzat proposat per l'"Atri dels gentils" és un fragment del salm 118: *"Avui és el dia que ha fet el Senyor, alegrem-nos i celebrem-lo."* (Sl 118, 24). El naixement del dia, símbol i mirall de la festa Pasqual, es narra musicalment amb efectes de llum i so (foscor-llum, recreació de cants d'ocells, campanes tubulars que, disposades estereofònicament fan de la Sagrada Família un gran campanar (no hem d'oblidar la predilecció de Gaudí per aquest instrument, company de treball), i es complementa amb un treball policoral basat, com deia, en harmonies d'inspiració espectral bàsica, símbol també de respecte per l'essència de la natura on res és inventat, tampoc el material compositiu, amb harmonies que es fusionen, com deia, amb el material melòdic i modal del cant gregorià *"Lucis creator optime",* en la seva traducció catalana: *"Creador esplèndid de la llum, / que feu brollar la llum dels jorns, / disposant l'origen del món / amb raigs novells de llum nova."*

* * *

Efectiu instrumental i vocal

Músics:

- Cors de veus blanques, situats a les cantories del presbiteri
- Cors mixtos, situats a les cantories de Passió
- Cors mixtos, situats a les cantories de Naixement
- Cors de veus femenines, situats a les cantories de Glòria
- Orgue
- 6 campanes tubulars, interpretades per cantaires seleccionats, situats a sis extrems de les cantories de la nau, segons s'indica en el plànol adjunt
- 1 trompeta, situada a la cantoria del presbiteri
- 1 trompeta, situada a la cantoria de Glòria
- 2 trombons tenors, situats a les cantories de Passió
- 2 trombons tenors, situats a les cantories de Naixement

* * *

Notes per a la interpretació

Per entendre i concebre bé aquesta obra, i per tal d'executar-la correctament, cal seguir algunes indicacions, com exposo a continuació. A la partitura general i a les parts trobem tres indicacions importants: número de compassos (a la part superior de la partitura, centrat a cada compàs), lletres d'assaig (encerclades en un quadrat, i en les successives versions C_1, C_2, C_3, etc…), i línia temporal superior (que indica el temps i altres indicacions d'algunes de les seccions). En l'obra no es fa ús de compàs, de manera de sentir-se més lliure i de prendre els menys riscos possibles, ja que la precisió no és un factor important, doncs tota l'escriptura vertical és aproximativa, on l'efecte "eco", ressonància i la textura que provoca la policoralitat són els protagonistes, creant una densitat de so resultant envolupant.

A cada secció de la partitura es dónen indicacions sobre la seva interpretació. Malgrat això, crec oportú aquí precisar algunes idees d'execució que cal tenir en compte en cas de dubte, i que relaciono amb les lletres d'assaig presents a la partitura.

- Inici:
    - Campana tubular II: tres tocs, amb calma, deixant ressonar el tercer toc.
- A_1: (compàs 2)
    - Cors: imitació del cant dels ocells, durant aproximadament mig minut, amb la dinàmica corresponent de crescendo i diminuendo. No hi ha d'haver molts ocells, pocs i espaiats, però sí provinents de tota la nau. Ocells, no aviram (!)… Morendo i desapareixent al final, que enllaça i es mescla amb:
- A_2: (compàs 3)
    - Campanes: interpretades per cantaires selccionats. L'ordre d'aparició

de les campanes és el que es marca amb números de l'1 al 6, segons ubicació. Sobre una pulsació molt lenta i regular a la negra, cada campaner ha de contar tantes negres com està indicat a la partitura, amb els lligats corresponents, de manera de poder disposar de campanes de so més llarg (i greu) a l'inici, que s'aniran reduïnt en temps i altura de so, volent crear així la típica successió del toc de campanes, on la coincidència és rica i regular entre elles, creant un cicle incessant i infinit que es repeteix a llarga escala. Cada campaner començarà una vegada la campana anterior haurà sonat algunes vegades. El toc de les campanes es mesclarà amb el diminuendo del cant dels ocells precendent, fusionant un efecte amb l'altre. Després d'instaurar el so de les campanes, i un cop totes toquen amb regularitat, es poden fondre més o menys conjuntament, amb diminuendo, al niente, fins arribar a:

- A_3: (compàs 4)
    - Campanes: deixar sonar la ressonància conjunta fins desaparèixer. Gran respiració en silenci, que prepara:
- B_1: (compàs 5)
    - Trompeta I: Lent, toc de crida, contundent, deixant respirar bé lúltim silenci de negra.
- B_2: (compàs 6)
    - Cors: escollir (o repartir entre els cantaires) una de les notes de l'acord, i "fer-lo néixer" del no res, molt lentament. Boca closa inical, per obrir amb la vocal "a-", llarga, non vibrato, i acabar amb "-vui". El naixement del so ha de ser misteriós i ha de sorgir amb lentitud, afavorint el moment pianíssim on l'acord sorgeix del silenci, doncs cal tenir cura de no créixer massa aviat. Aquest efecte s'uneix amb:
- B_3: (compàs 7)
    - Cors: un cop l'acord està estabilitzat, recitar lliurement i amb calma el text *"Avui és el dia"* sobre una sola nota, repetint tantes vegades com convingui.

- Orgue: fer néixer l'harmonia, amb acords lliures que embolcallin les veus, utilitzant lliurement les notes donades. Harmonies aguantades que poden ser succecions d'inversions ascendents. En bucle.
- Metalls: succeció ascendent de les notes donades, lliurement, en bucle.

- B_4: (compassos 8 i 9)
  - Cors: cloure l'efecte precedent amb un acord llarg, diminuendo, amb una "u" llarga que acaba amb "i", sempre non vibrato, que desapareix amb molta regularitat, donant pas a un llarg silenci (compàs 9).
- C_1 a C_4: (compassos 10 a 14), idem a B_1 a B_4 (compassos 5 a 9)
  - Cors: allargant però el text *"Avui és el dia que ha fet el Senyor".*
  - Metalls: compàs 10, no és indispensable anar junts.
- D_1: (compàs 15)
  - Metalls: com a B_1 i C_1, repetint ad libitum, no és imprescindible anar junts.
- D_2: (compàs 16)
  - Cors notes aguantades: escollir (o repartir entre els cantaires) una de les notes de l'acord, fent un vocalise "a-o", respirant lliurement, aguantant sempre l'acord.
  - Cors melodia: cantar amb vocalise "a-o" la melodia, lentament, respirant lliurement. Cada corda cantarà la melodia junts, però no entre les diferents cordes dels diferents cors, de manera de poder escoltar la melodia canònicament lliure a 8 veus. Com està indicat, cal cantar la melodia en el registre més còmode.
  - Orgue: com a B_3 i C_3, successió d'acords lliures que embolcallin les veus, utilitzant lliurement les notes donades. Harmonies aguantades que poden ser succecions d'inversions ascendents. En bucle.
  - Metalls: com a B_1 i C_1, succeció ascendent de les notes donades, lliurement, en bucle. Amb tranquilitat.
- D_3: (compàs 17)
  - Cors notes aguantades: com D_2

    - Cors melodia: lliurement però canònic per grups vocals, perdendosi, diminuendo.
    - Trompetes melodia: lliurement, perdendosi, diminuendo, canònic.
- E_1: (compassos 18 a 21)
    - Cors veus blanques: cant de l'himne gregorià *"Lucis creator optime",* repetint amb el segon text. Aquí sí que cal un unísson tutti, cantant la melodia el més junts possible.
- E_2: (compassos 22 a 25)
    - Tutti: escollir segons registre de veu la melodia, i cantar-la lliurement, individualment, amb els dos textos. Molt líric. Respiració tutti cada dos compassos, com està indicat. Un cop tothom faci la quarta justa, es condinua amb els següents dos compassos.
    - Orgue: pedal amb notes més llargues.
- F_1 a G_2: (compassos 26 a 52)
    - Tutti: el que està escrit, però, malgrat la precisió d'escriptura, cal ser conscient de les petits desigualtats que l'espai pot provocar en acords que volen anar el més junts possible. Cal, això sí, cantar amb la màxima força i potència possible quan així es demani, encara que la precisió conjunta no sigui ni molt menys perfecte. No hi fa res. Certes desigualtats en el cant gregorià provocarà un efecte de ressonància que pot ser vàlid.
- H_1 a H_2: (compassos 53 a 61)
    - Orgue: crescendo molt regular, registració rica amb mixtures.
    - Cors: individualment per cantaire, anar repetint la frase indicada, sempre en crescendo, fins al ff.
- H_3: (compassos 62 a 68)
    - Orgue: continuació del crescendo anterior.
    - Cors: ara, per blocs, i no per cantaire, anar repetint la frase indicada, sempre en crescendo, fins al fff (quasibé crit). S'anirà repetint fins al compàs 67 inclòs.

- I_1: (compassos 69 a 81)
    - Tutti: com F_1 a G_2
- J: (compàs 82)
    - Tutti: gran silenci, amb tensió, que desemboca a:
- K: (compàs 83)
    - Tutti: moment culminant de la peça, molt fort, repetir fins a glissando d'orgue. Sib agut només per qui pugui arribar-hi.
    - Orgue: mantenir l'acord i, al final, fer un glissando tutti descendent que, després d'una petita cesura, cau a l'acord de:
- L_1: (compàs 84)
    - Cors melodia: individualment, lliurement, canònic.
    - Cors acords: escollir (o repartir entre els cantaires) una de les notes de l'acord i repetir lliurement el text *"Alegrem-nos i celebrem-lo",* solemnament.
    - Orgue: acords lliures que embolcallin les veus, utilitzant lliurement les notes donades. Harmonies aguantades que poden ser succecions d'inversions ascendents. En bucle.
    - Trompetes: lliurement, canònic.
    - Trombons: respirar lliurement
- L_2: (compàs 85)
    - Cors i metalls: cantar la melodia individualment, lliurement, fort i solemne.
    - Orgue: aguantar l'acord donat
- M_1 a M_4: (compassos 86 a 89)
    - Cors i metalls: cantar la melodia individualment, lliurement, amb amplitud, calmat, anar reduïnt grups vocals fins a arribar al solista del compàs 89, aquest projectant el so a tota la nau (el solista hauria d'estar situat al centre de les cantories del presbiteri).
    - Orgue: aguantar l'acord donat, amb un diminuendo regular que embolcalli les veus.

- N: (compàs 85)
    - Campanes: com A_2, però començant tots junts i fent un diminuendo progressiu fins desaparèixer tot enllaçant amb:
- O: (compàs 85)
    - Cors: com A_1, però de molta menys durada, només anecdòtic, pocs i bons, diminuendo fins a desaparèixer, símbol de naixement Pasqual.

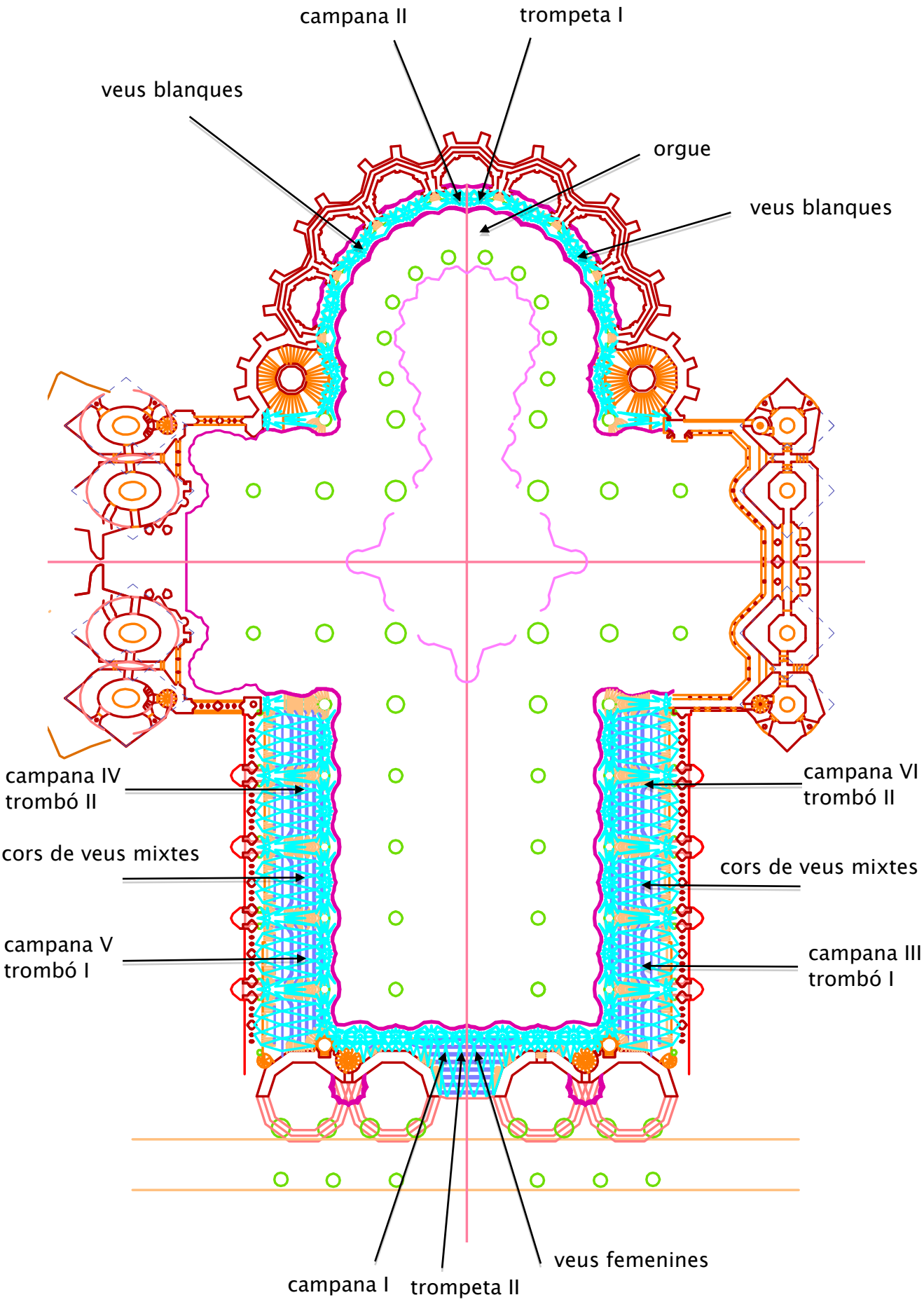
* * *

Joc de llum: És aconsellable que l'inici de l'obra vagi acompanyat d'un joc de llum que ajudi a concebre la idea de l'obra, així caldrà començar sense llum, a les fosques, o amb poca llum i tènue, i anar il.luminant progressivament la nau fins a la lletra d'assaig $D_{1.}$

* * *

Bernat Vivancos

"Avui és el dia" – posició cors/metalls/campanes/orgue Bernat Vivancos

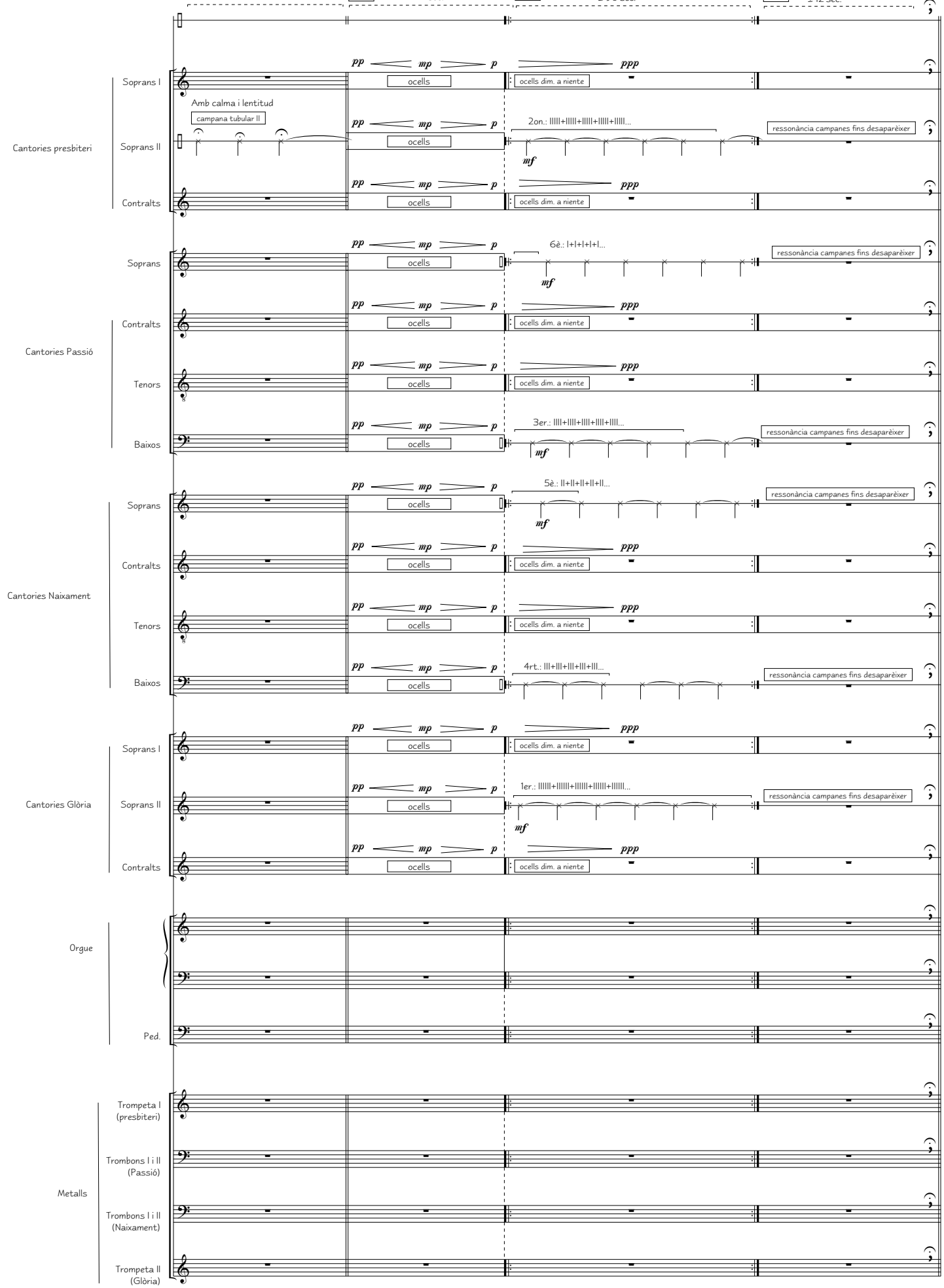

- Avui és el dia -

Bernat Vivancos

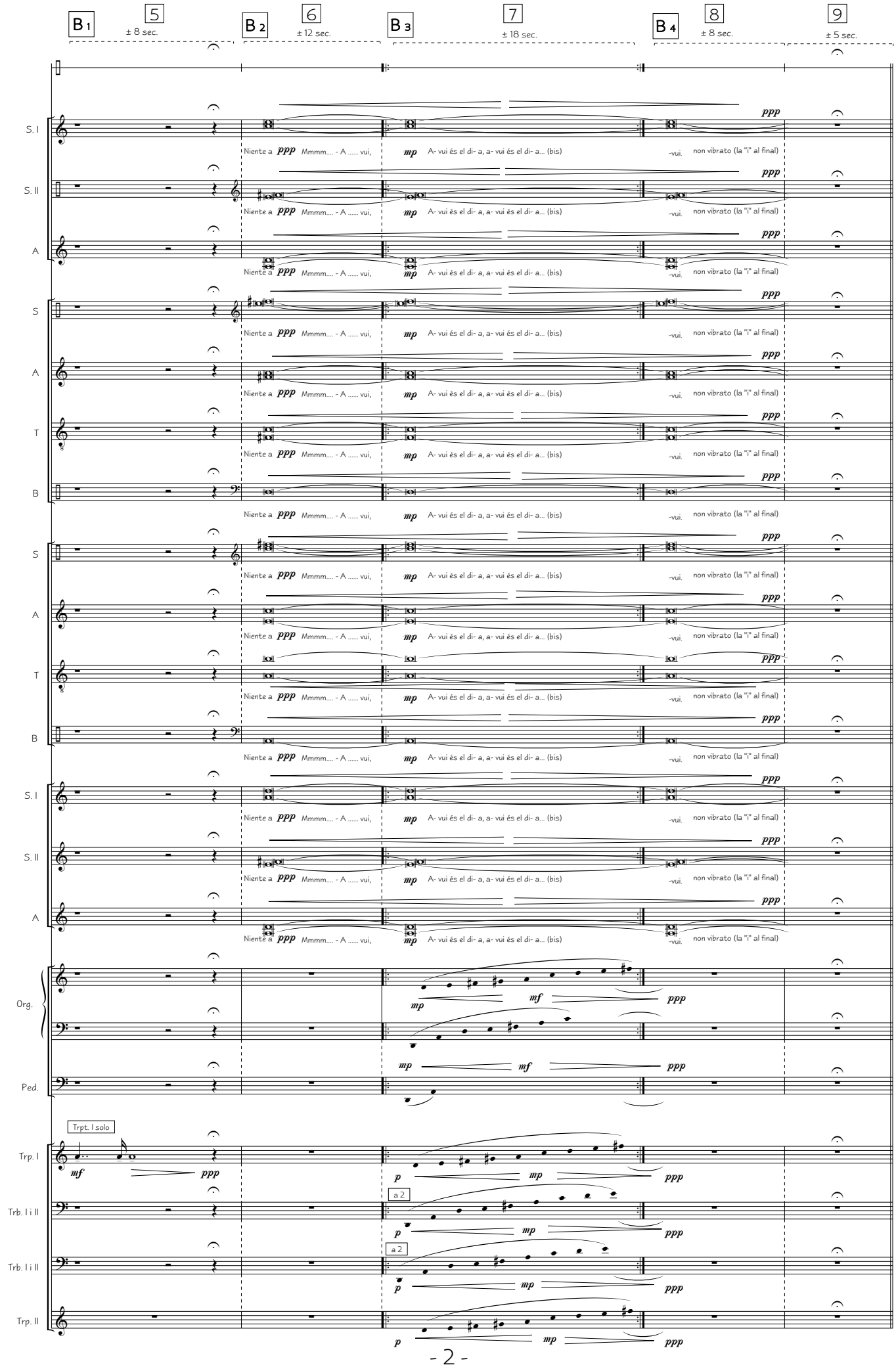
Calmat, una mica misteriós

1 ± 10 sec. | A1 ± 30 sec. | 2 | A2 ± 90 sec. | 3 | A3 ± 12 sec. | 4 ± 4 sec.
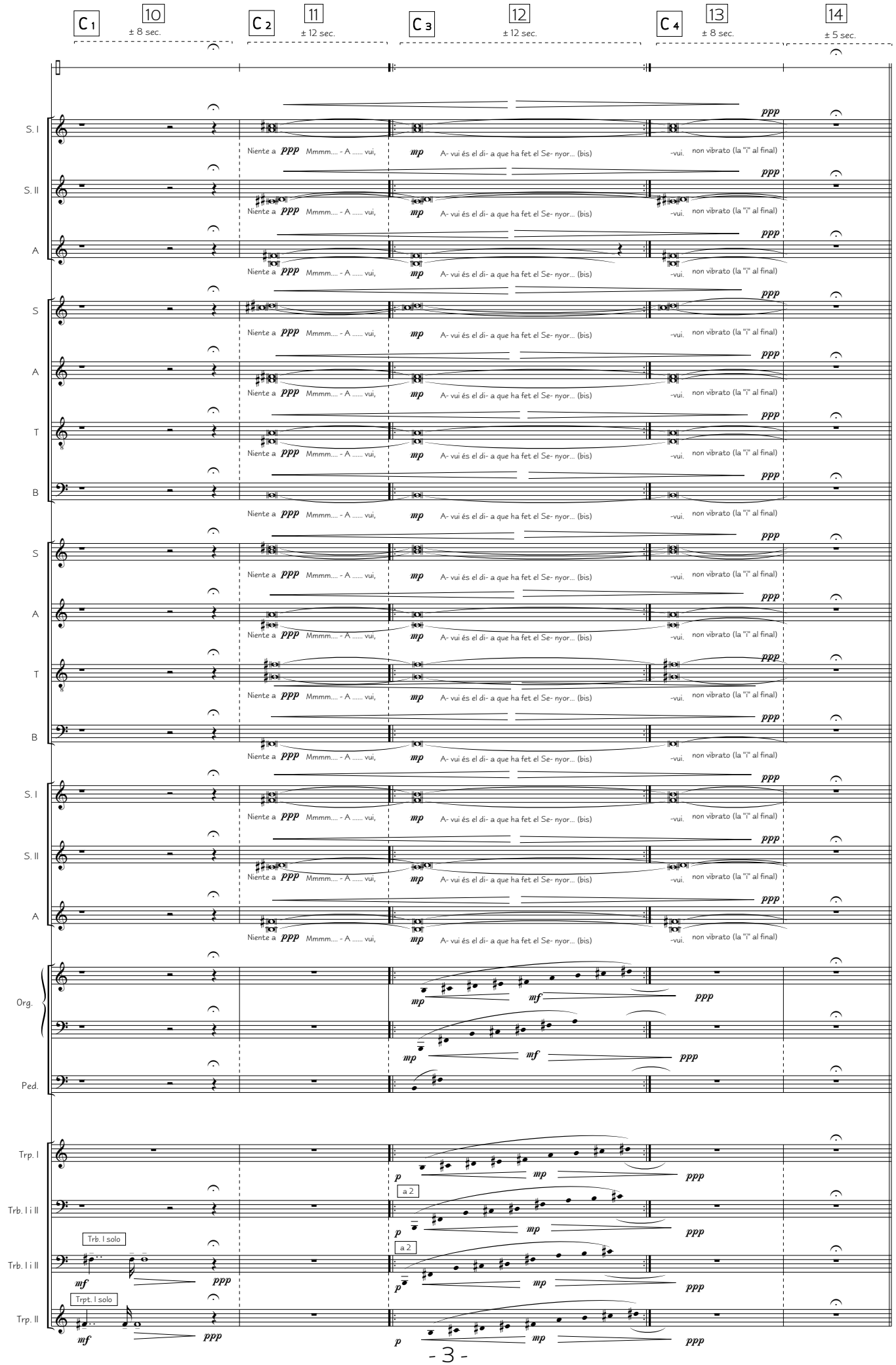

"Avui és el dia" for 5 choirs and organ • III-2012 • Ref.: 0023
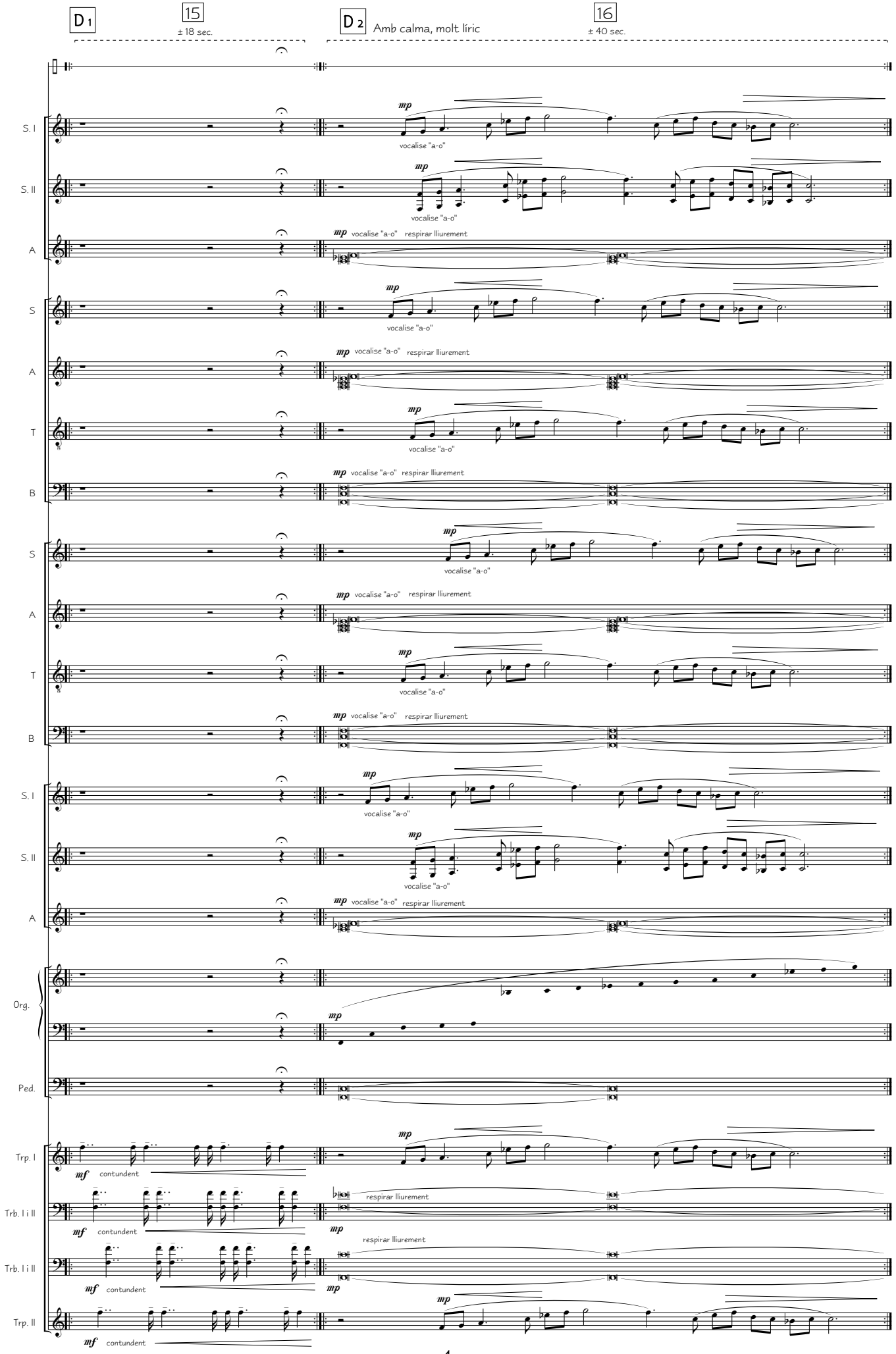
www.bernatvivancos.com • Score free of copy rights • All other rights © Bernat Vivancos 2012 - SGAE
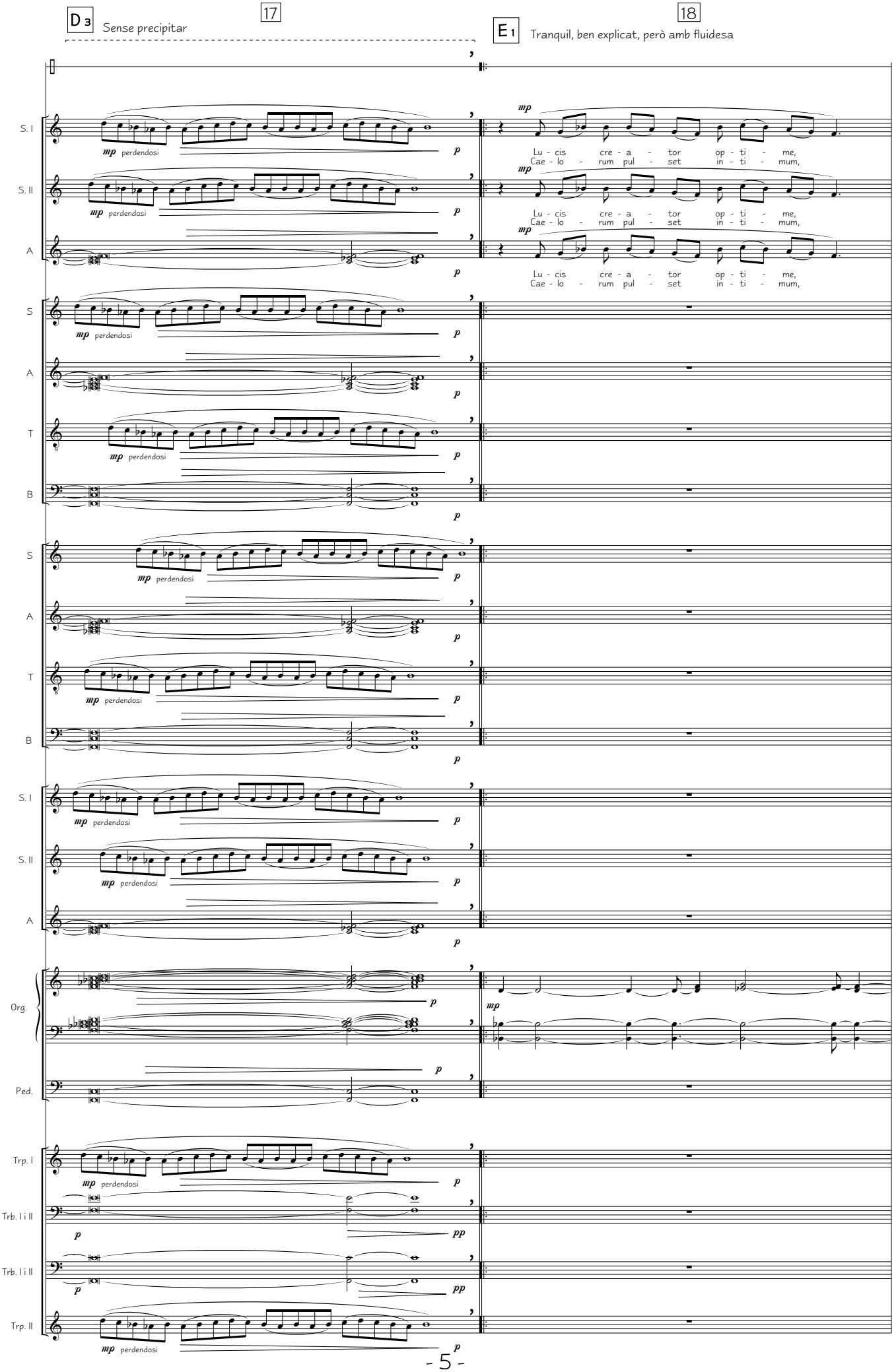

www.bernatvivancos.com • Score free of copy rights • All other rights © Bernat Vivancos 2012 - SGAE
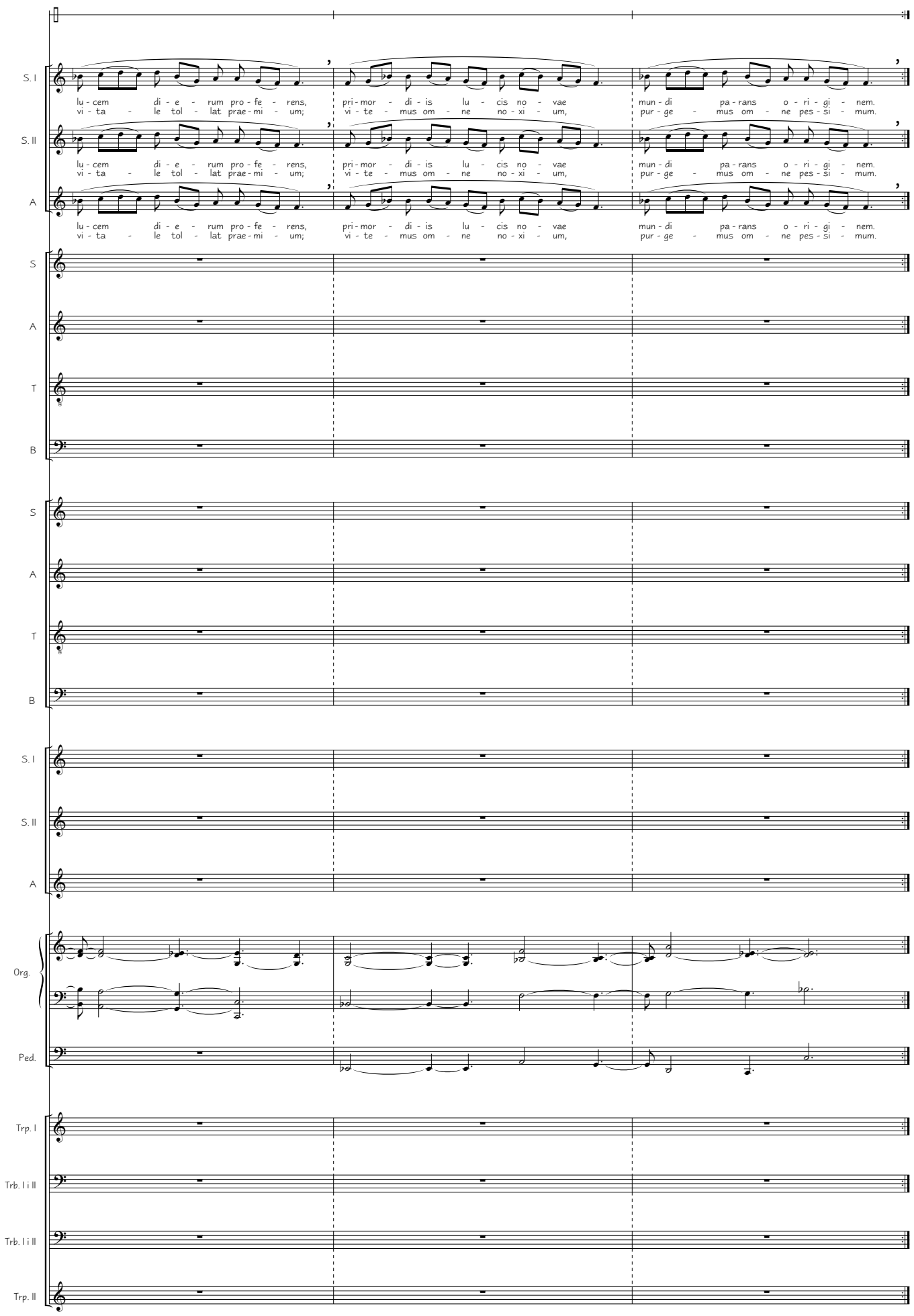

"Avui és el dia" for 5 choirs and organ • III-2012 • Ref.: 0023
www.bernatvivancos.com • Score free of copy rights • All other rights © Bernat Vivancos 2012 - SGAE

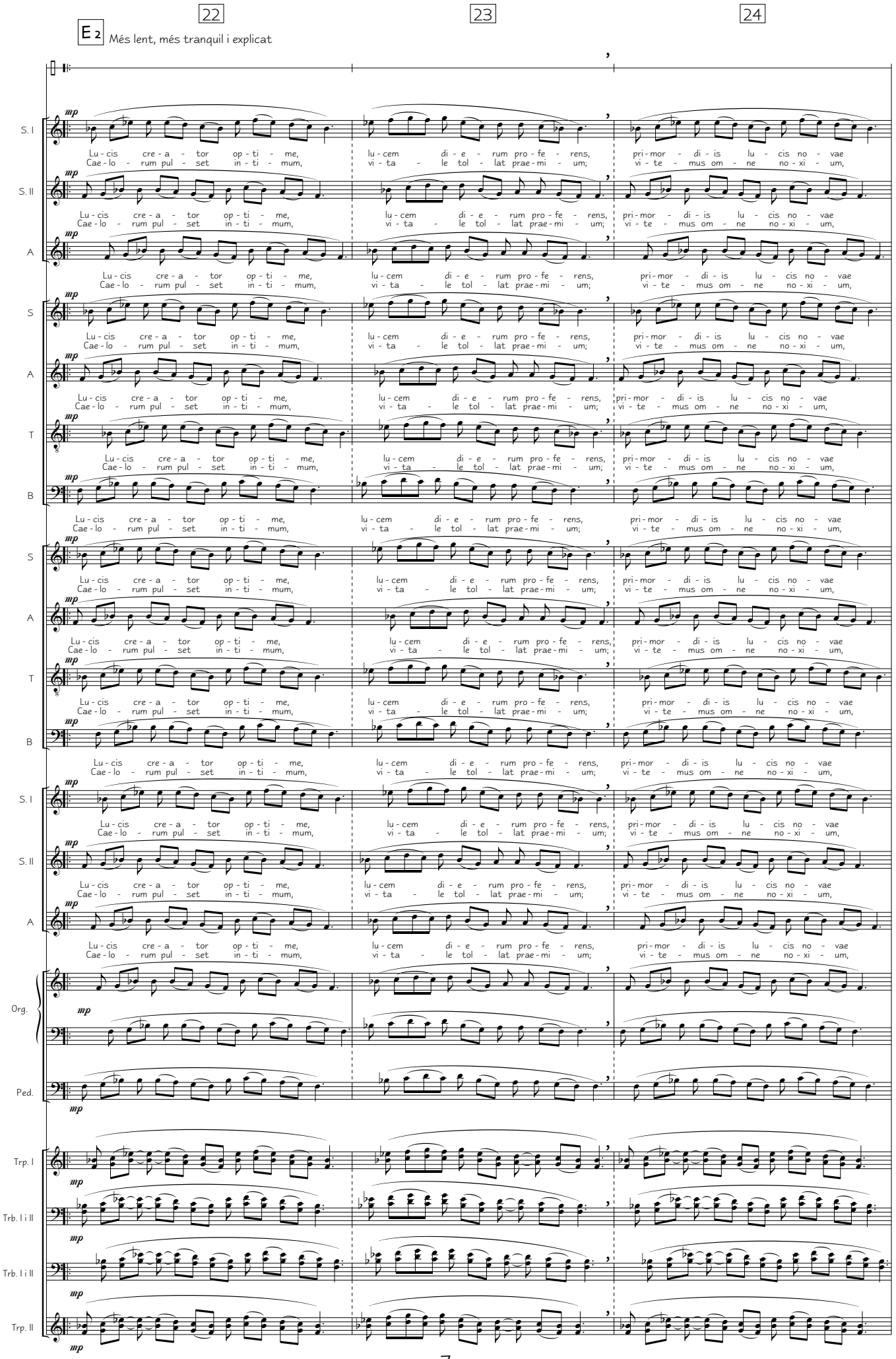
"Avui és el dia" for 5 choirs and organ • III-2012 • Ref.: 0023
www.bernatvivancos.com • Score free of copy rights • All other rights © Bernat Vivancos 2012 - SGAE

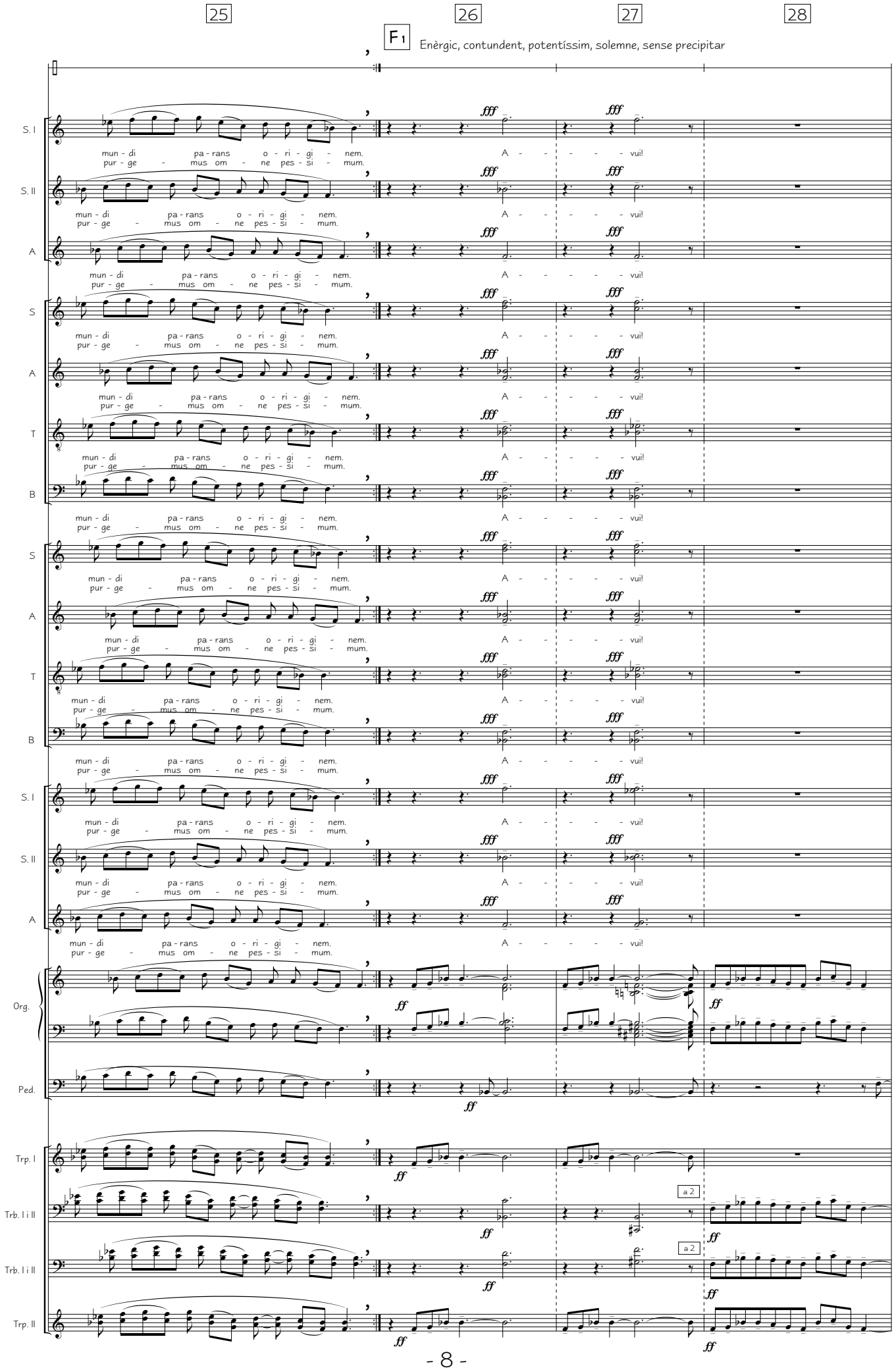
"Avui és el dia" for 5 choirs and organ • III-2012 • Ref.: 0023
www.bernatvivancos.com • Score free of copy rights • All other rights © Bernat Vivancos 2012 - SGAE
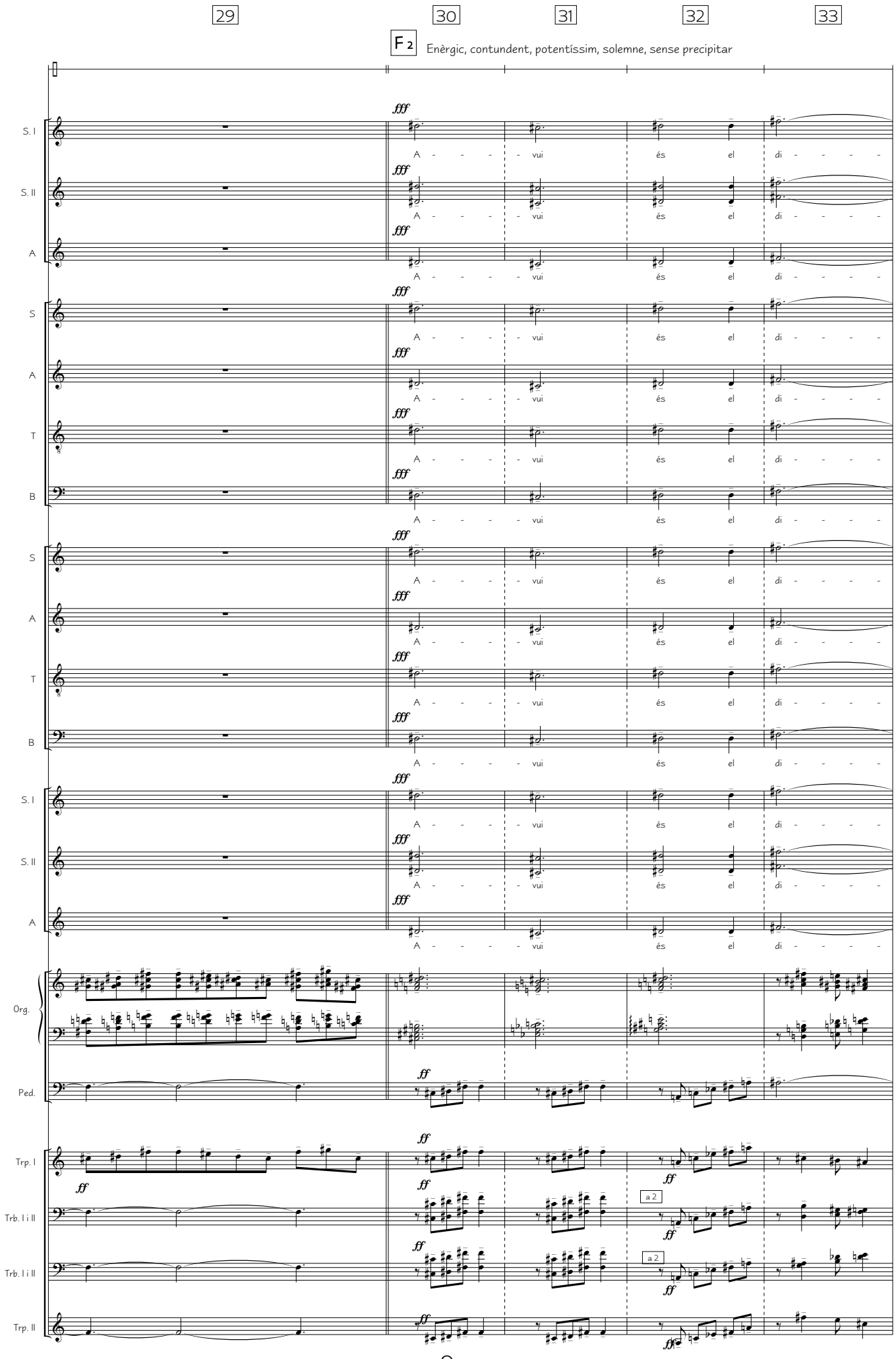

"Avui és el dia" for 5 choirs and organ • III-2012 • Ref.: 0023
www.bernatvivancos.com • Score free of copy rights • All other rights © Bernat Vivancos 2012 - SGAE
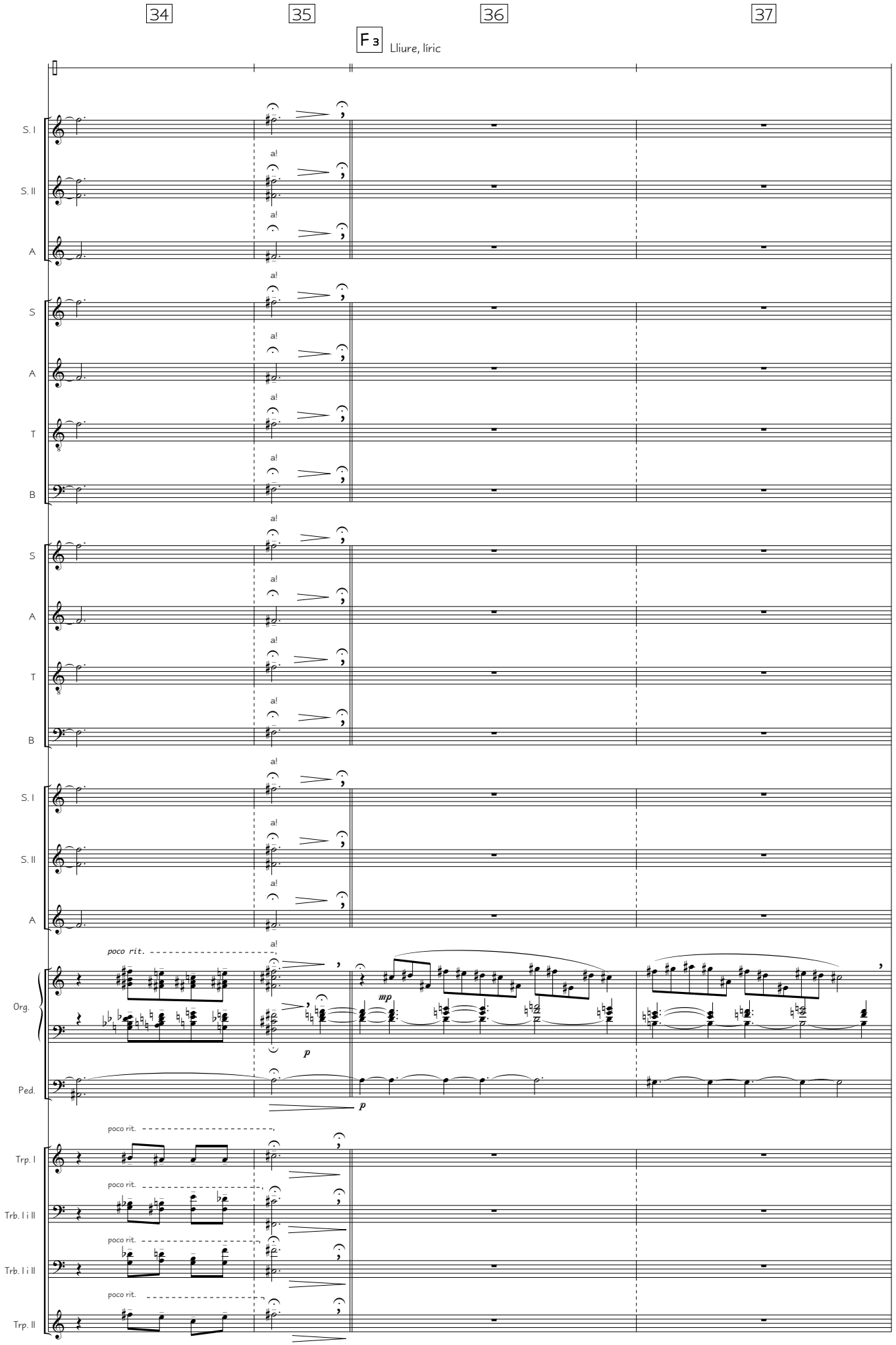

www.bernatvivancos.com • Score free of copy rights • All other rights © Bernat Vivancos 2012 - SGAE
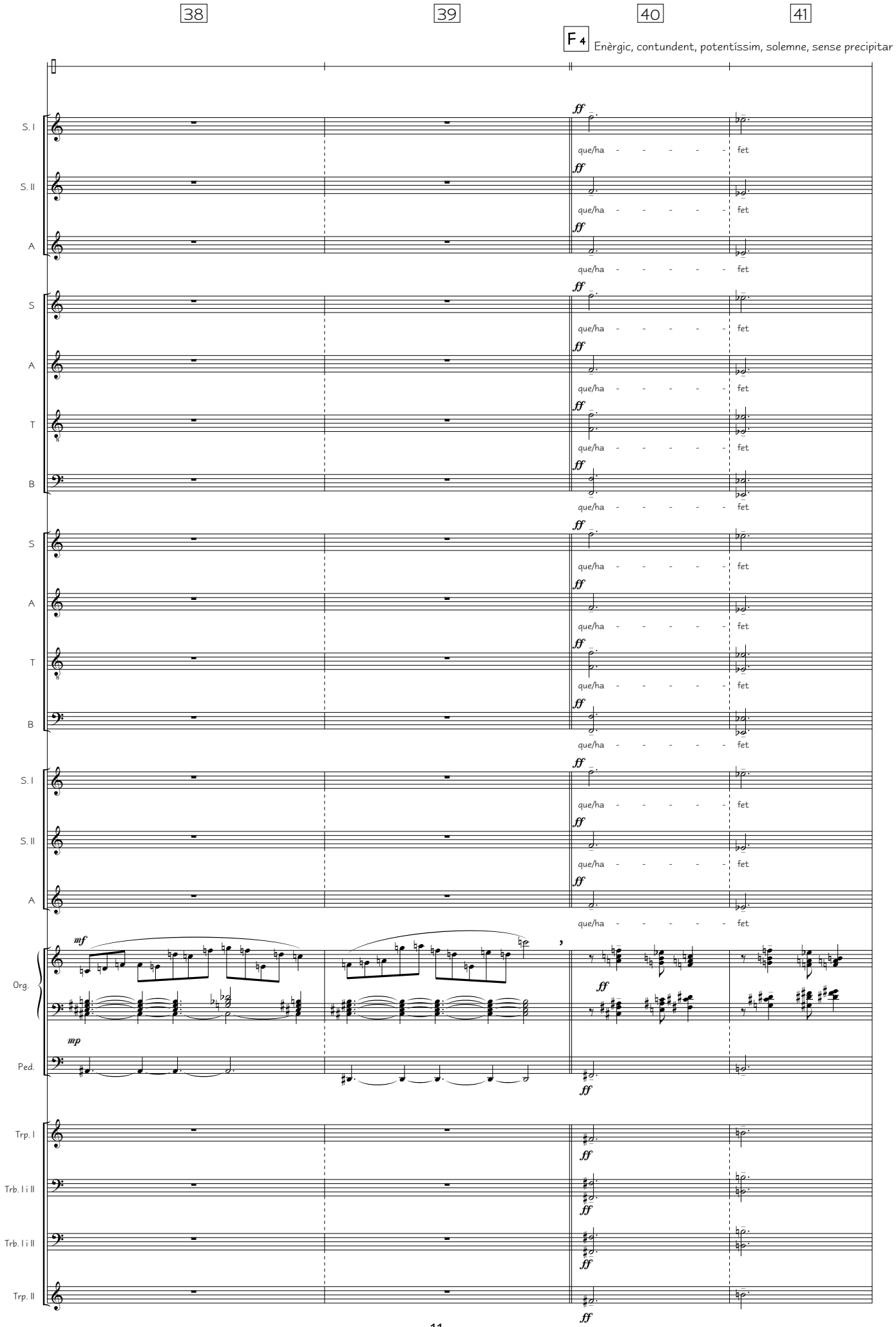

"Avui és el dia" for 5 choirs and organ • III-2012 • Ref.: 0023
www.bernatvivancos.com • Score free of copy rights • All other rights © Bernat Vivancos 2012 - SGAE
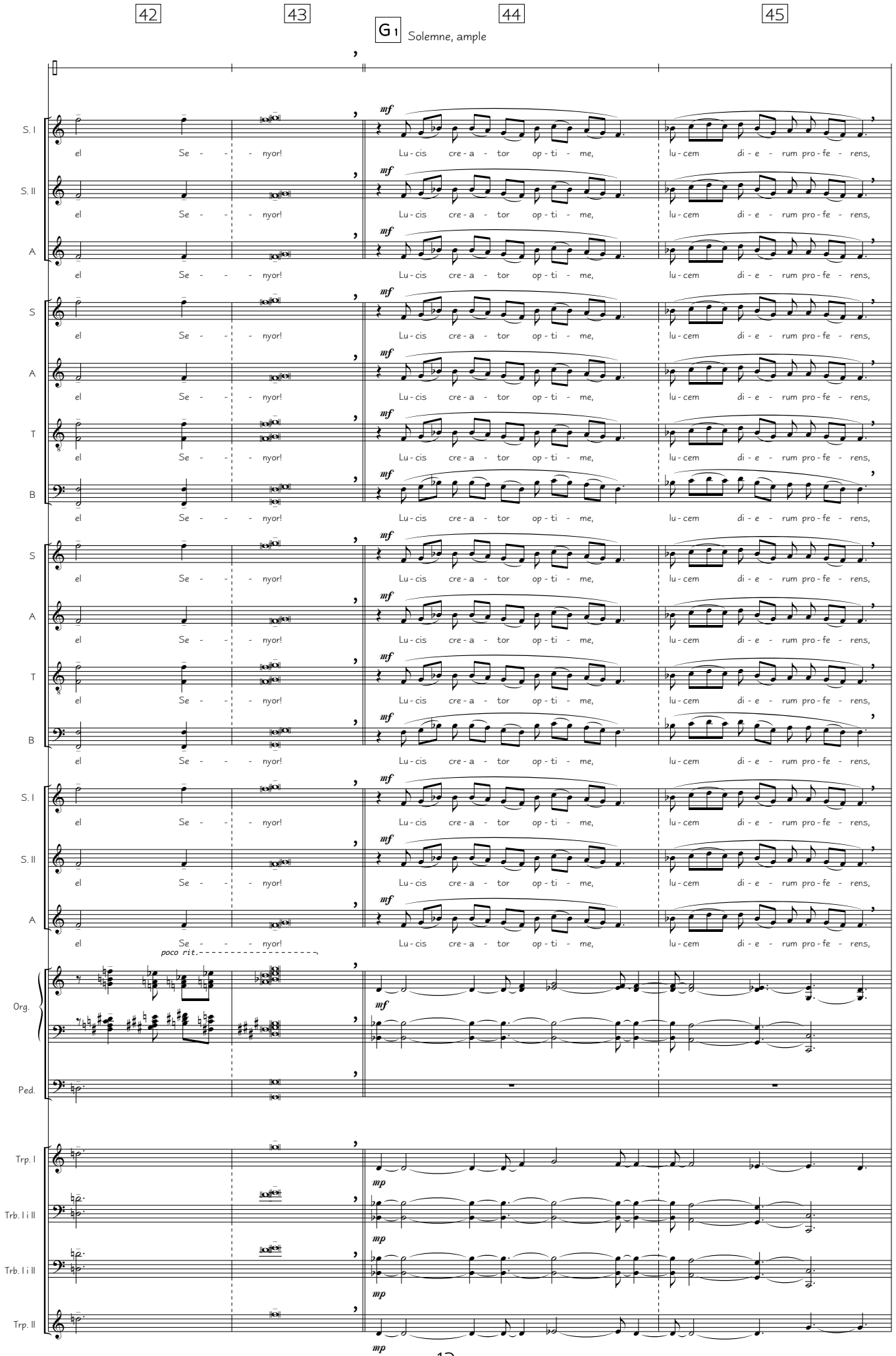

"Avui és el dia" for 5 choirs and organ • III-2012 • Ref.: 0023
www.bernatvivancos.com • Score free of copy rights • All other rights © Bernat Vivancos 2012 - SGAE
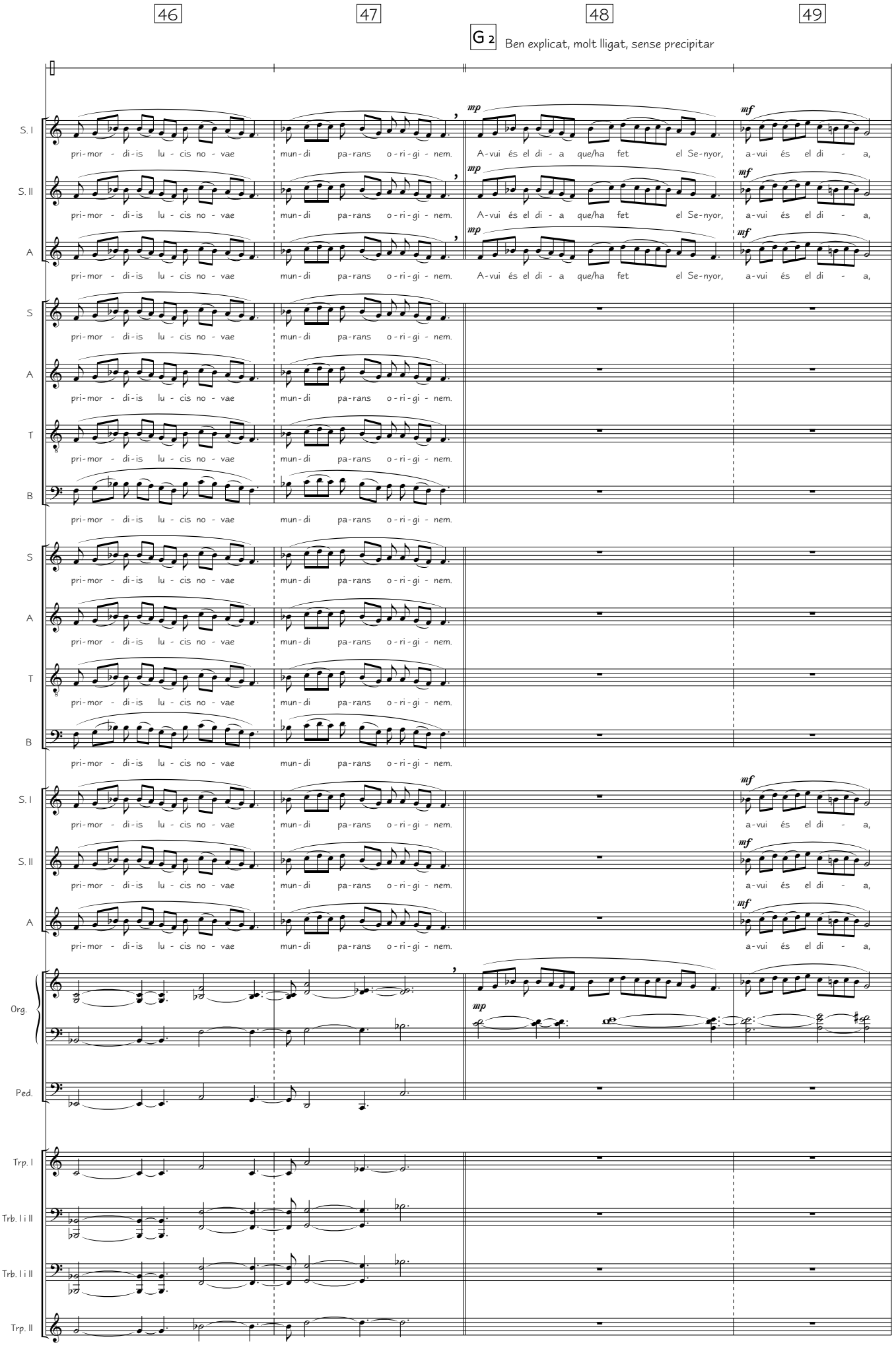

"Avui és el dia" for 5 choirs and organ • III-2012 • Ref.: 0023
www.bernatvivancos.com • Score free of copy rights • All other rights © Bernat Vivancos 2012 - SGAE
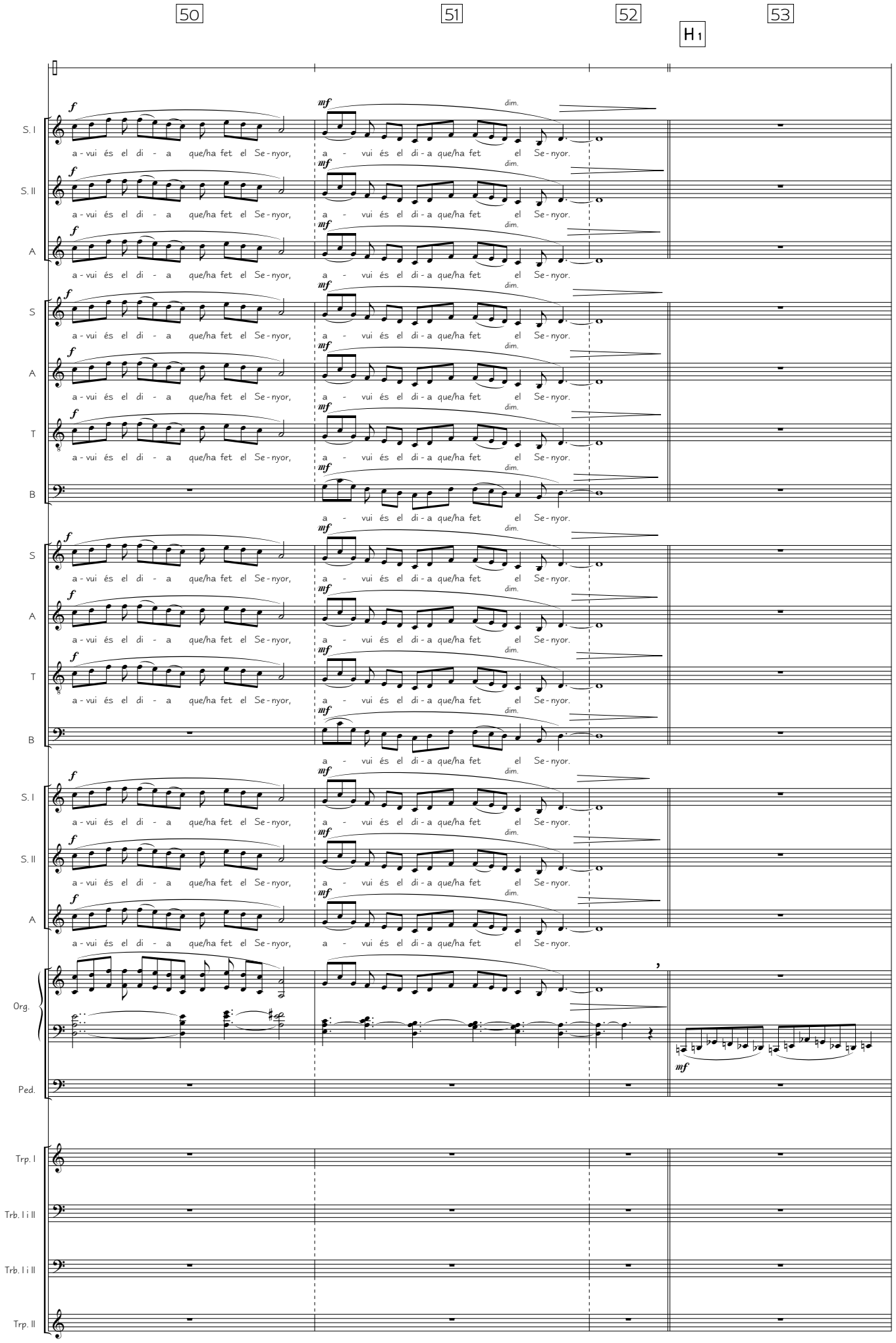

"Avui és el dia" for 5 choirs and organ • III-2012 • Ref.: 0023
www.bernatvivancos.com • Score free of copy rights • All other rights © Bernat Vivancos 2012 - SGAE
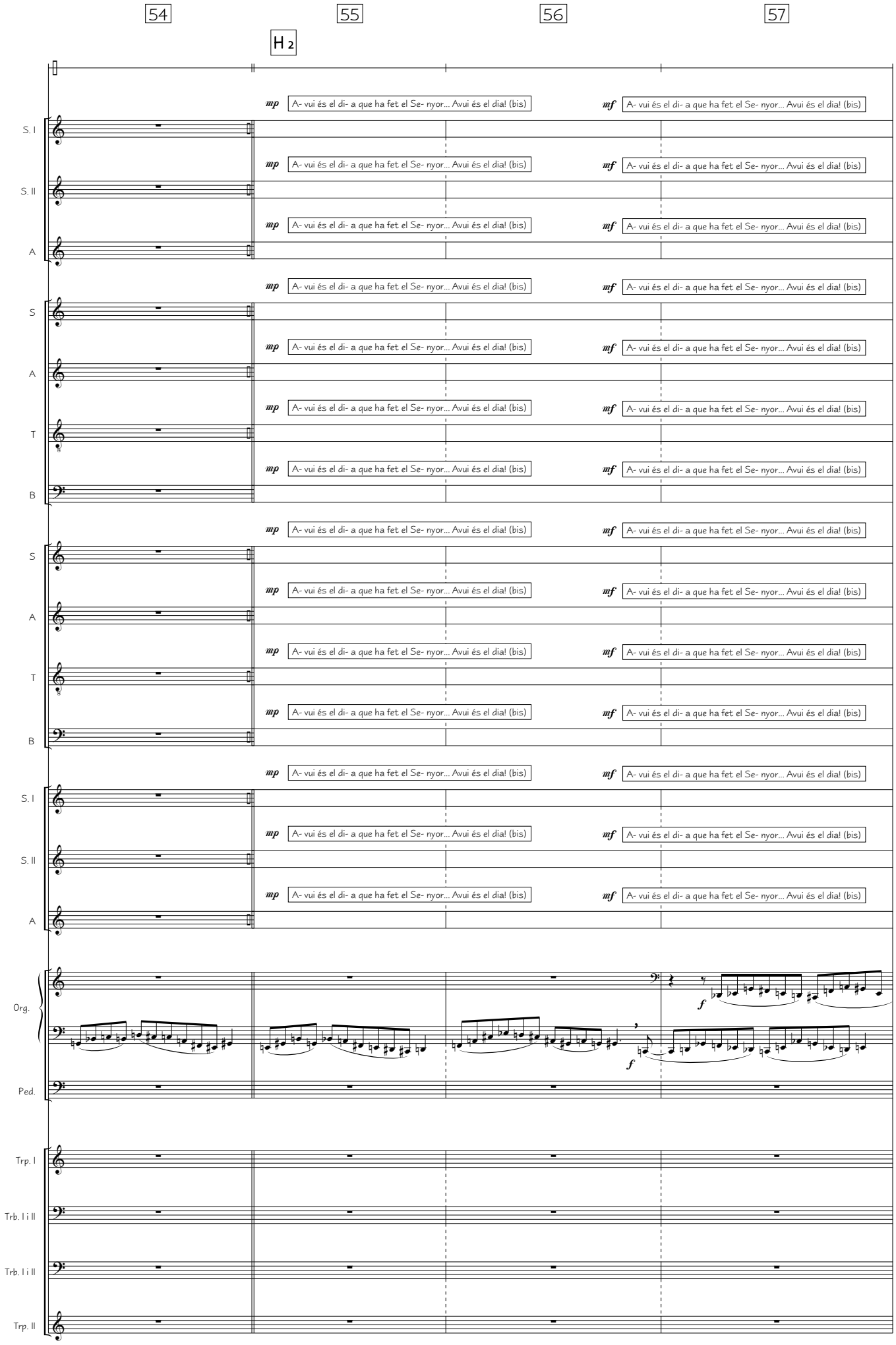

"Avui és el dia" for 5 choirs and organ • III-2012 • Ref.: 0023
www.bernatvivancos.com • Score free of copy rights • All other rights © Bernat Vivancos 2012 - SGAE

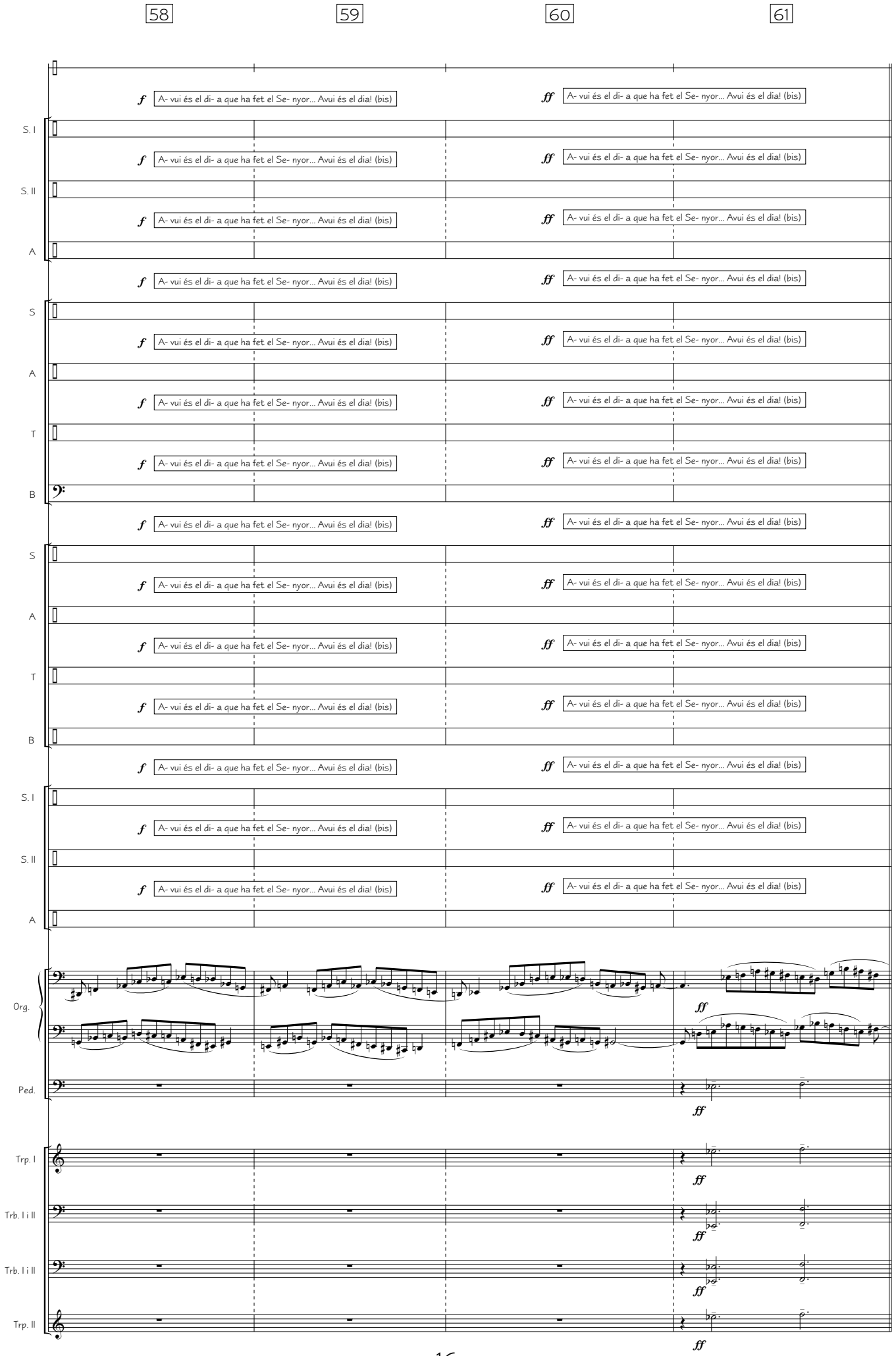
"Avui és el dia" for 5 choirs and organ • III-2012 • Ref.: 0023
www.bernatvivancos.com • Score free of copy rights • All other rights © Bernat Vivancos 2012 - SGAE

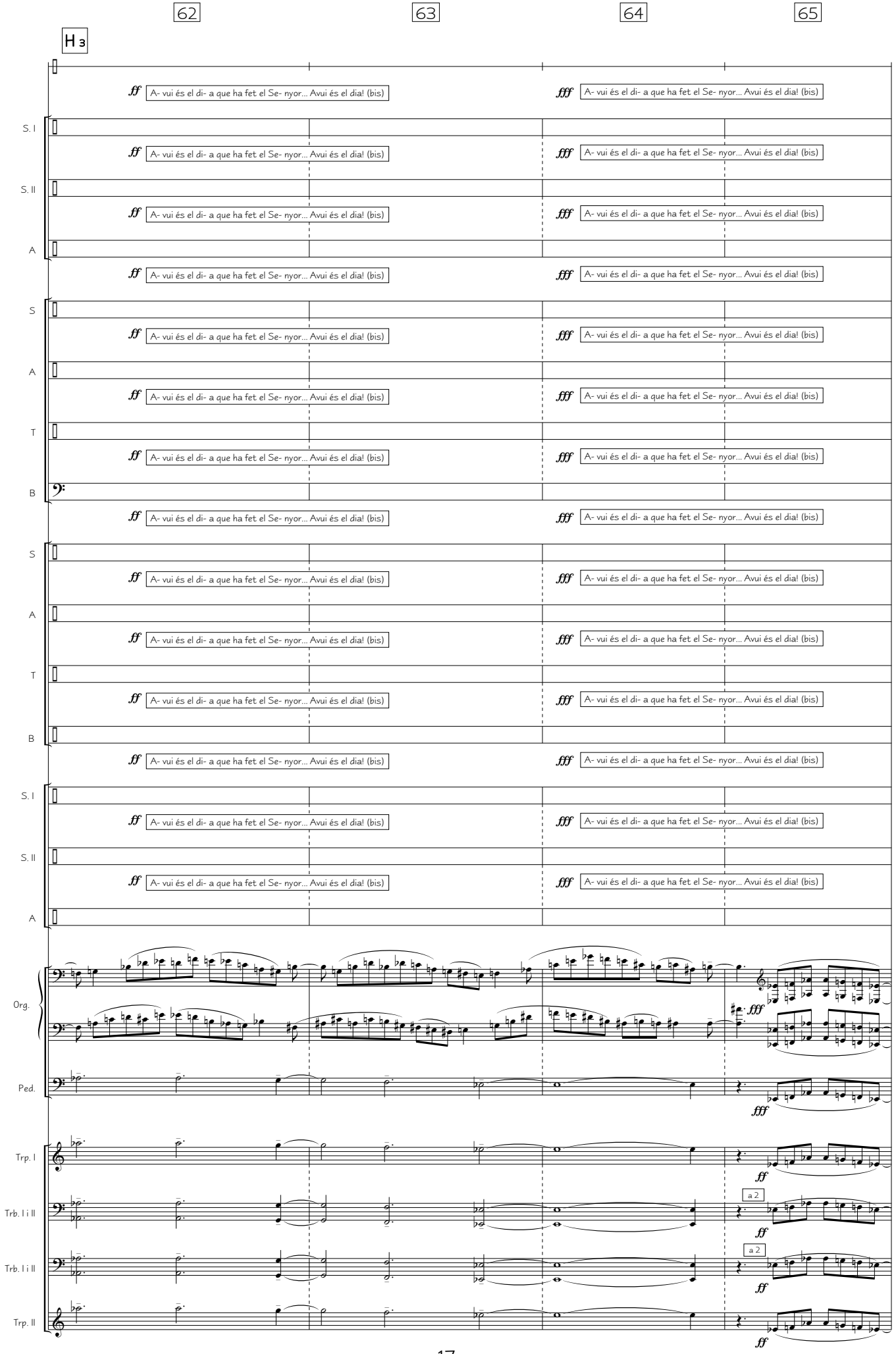
"Avui és el dia" for 5 choirs and organ • III-2012 • Ref.: 0023
www.bernatvivancos.com • Score free of copy rights • All other rights © Bernat Vivancos 2012 - SGAE
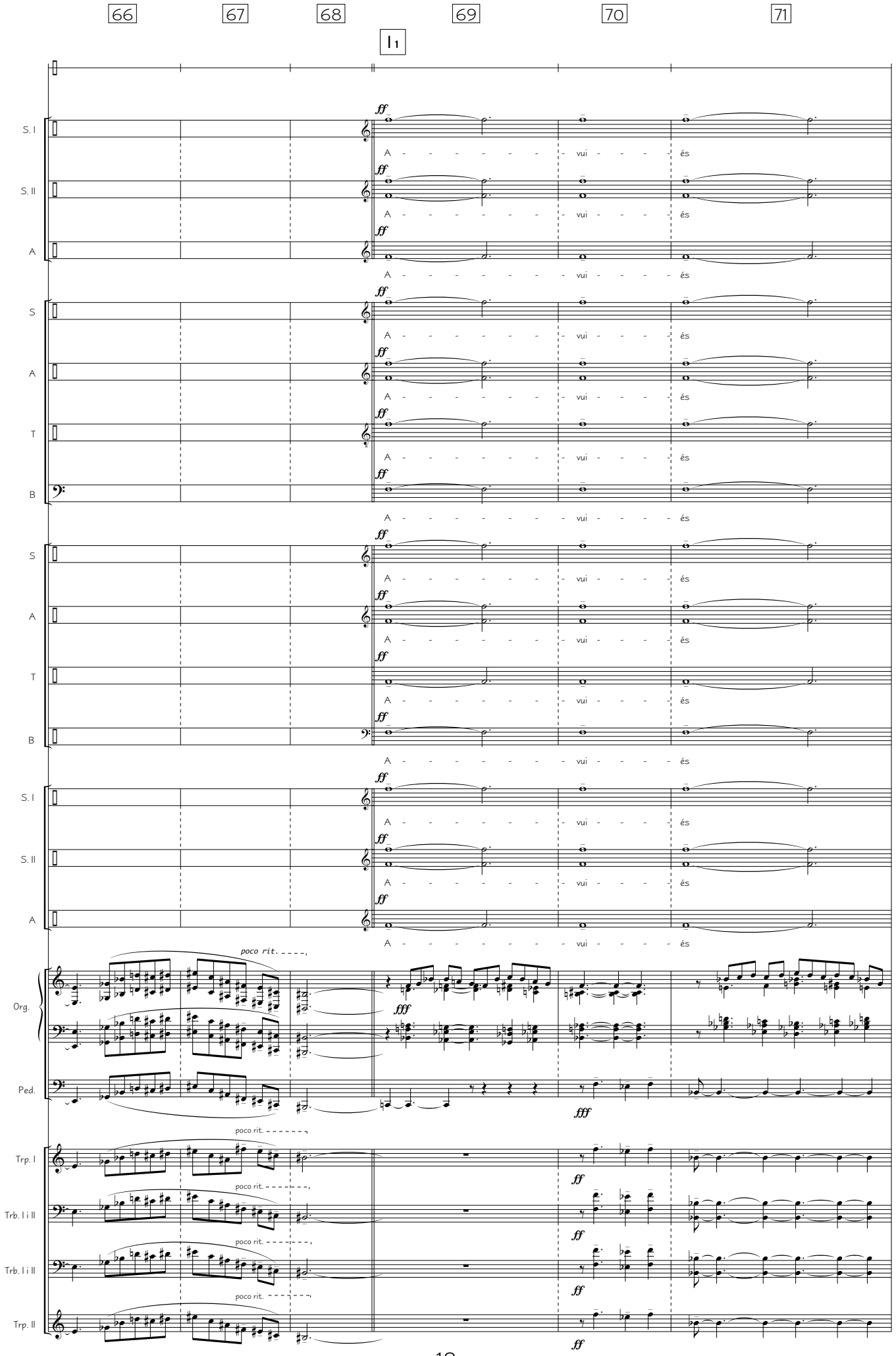

"Avui és el dia" for 5 choirs and organ • III-2012 • Ref.: 0023
www.bernatvivancos.com • Score free of copy rights • All other rights © Bernat Vivancos 2012 - SGAE
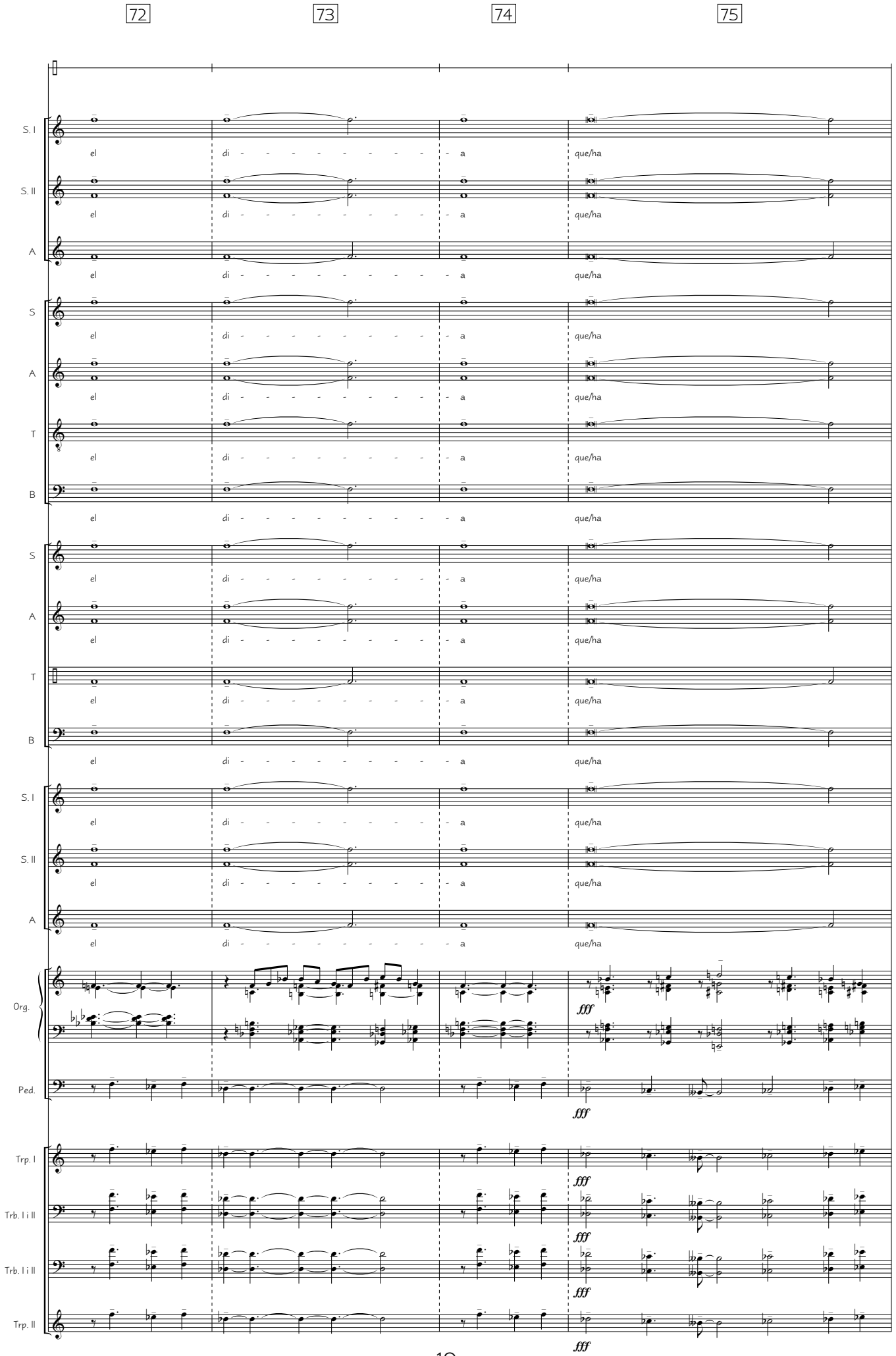

"Avui és el dia" for 5 choirs and organ • III-2012 • Ref.: 0023
www.bernatvivancos.com • Score free of copy rights • All other rights © Bernat Vivancos 2012 - SGAE
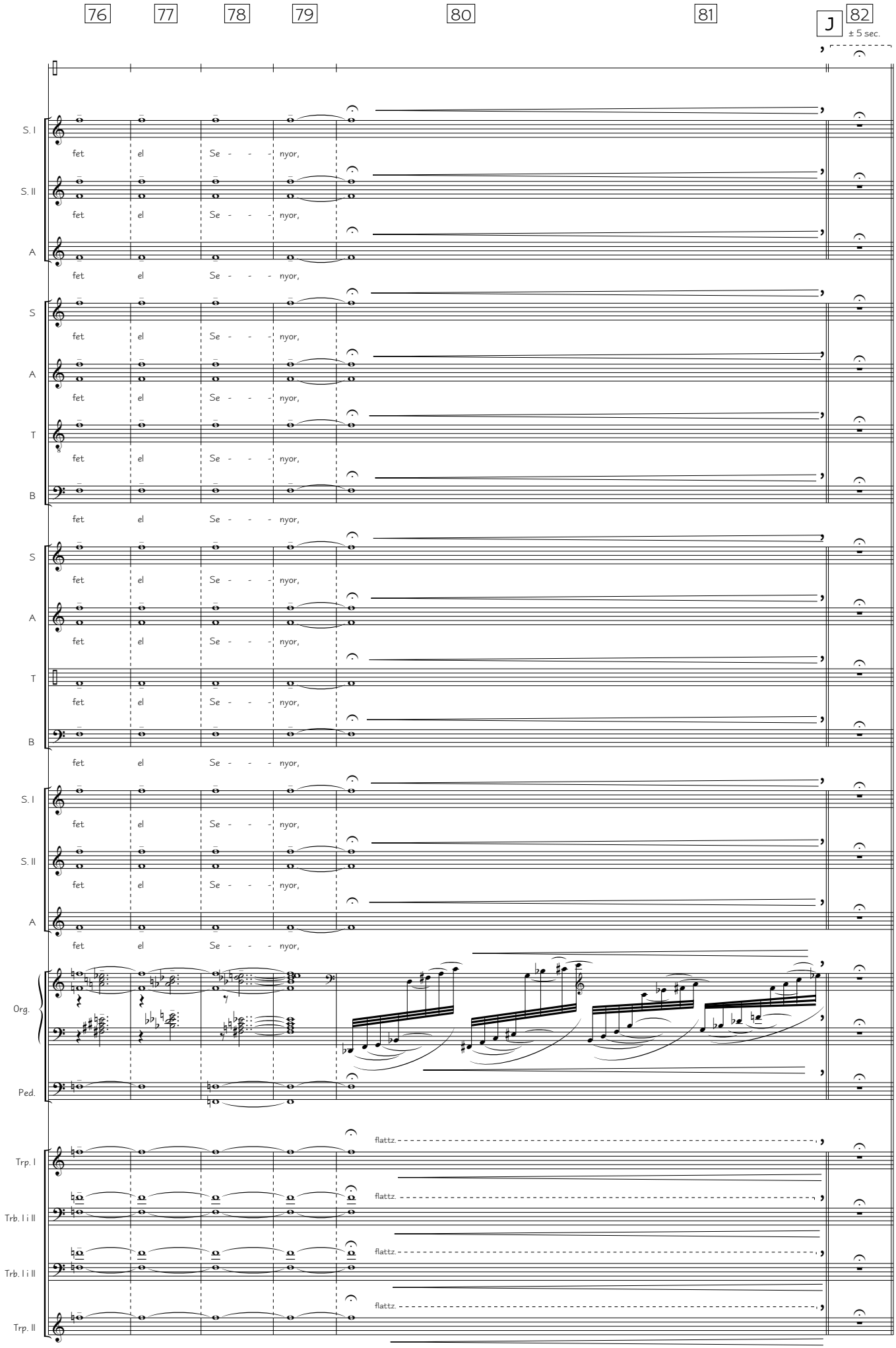

"Avui és el dia" for 5 choirs and organ • III-2012 • Ref.: 0023
www.bernatvivancos.com • Score free of copy rights • All other rights © Bernat Vivancos 2012 - SGAE
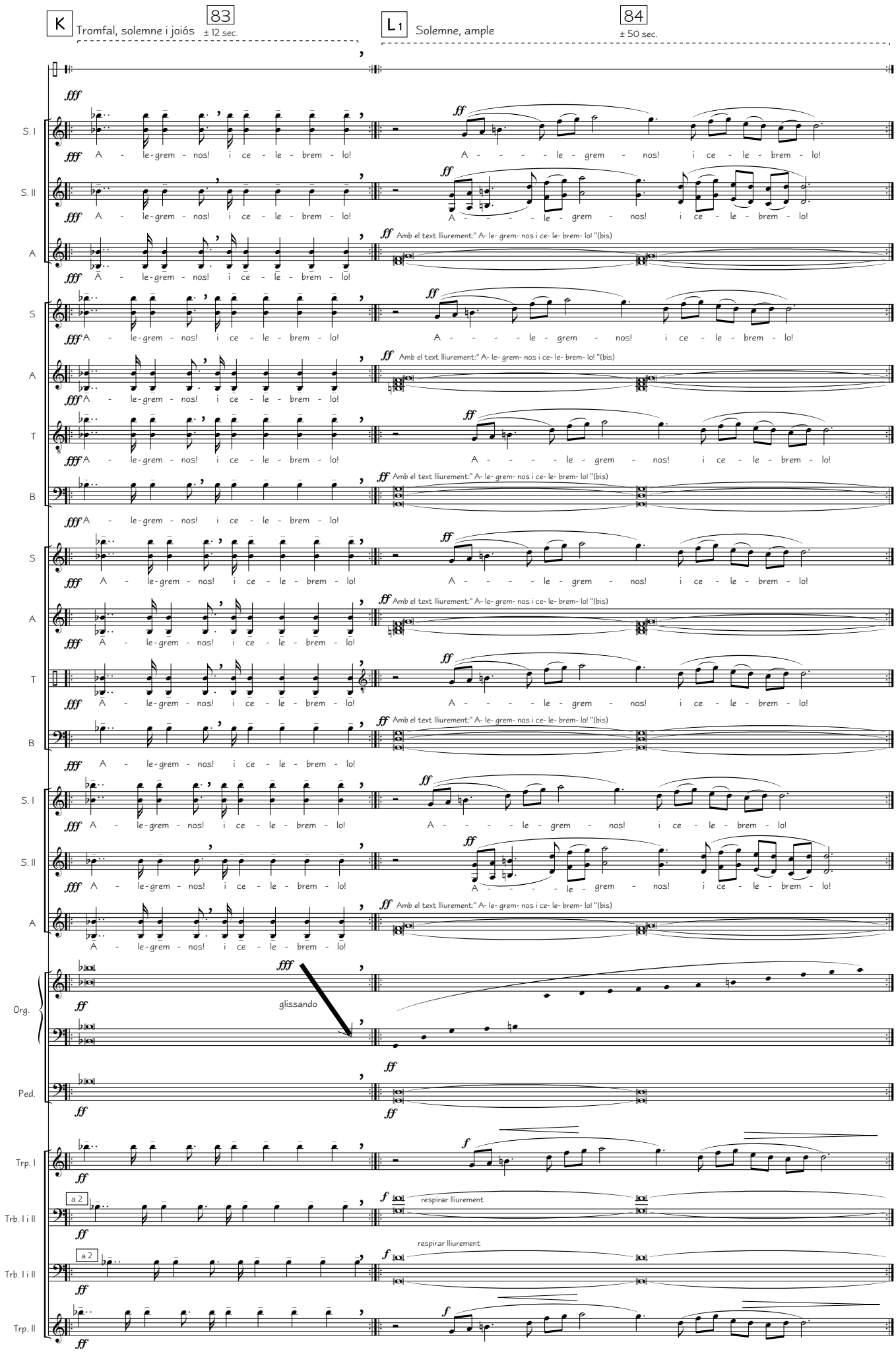

"Avui és el dia" for 5 choirs and organ • III-2012 • Ref.: 0023
www.bernatvivancos.com • Score free of copy rights • All other rights © Bernat Vivancos 2012 - SGAE
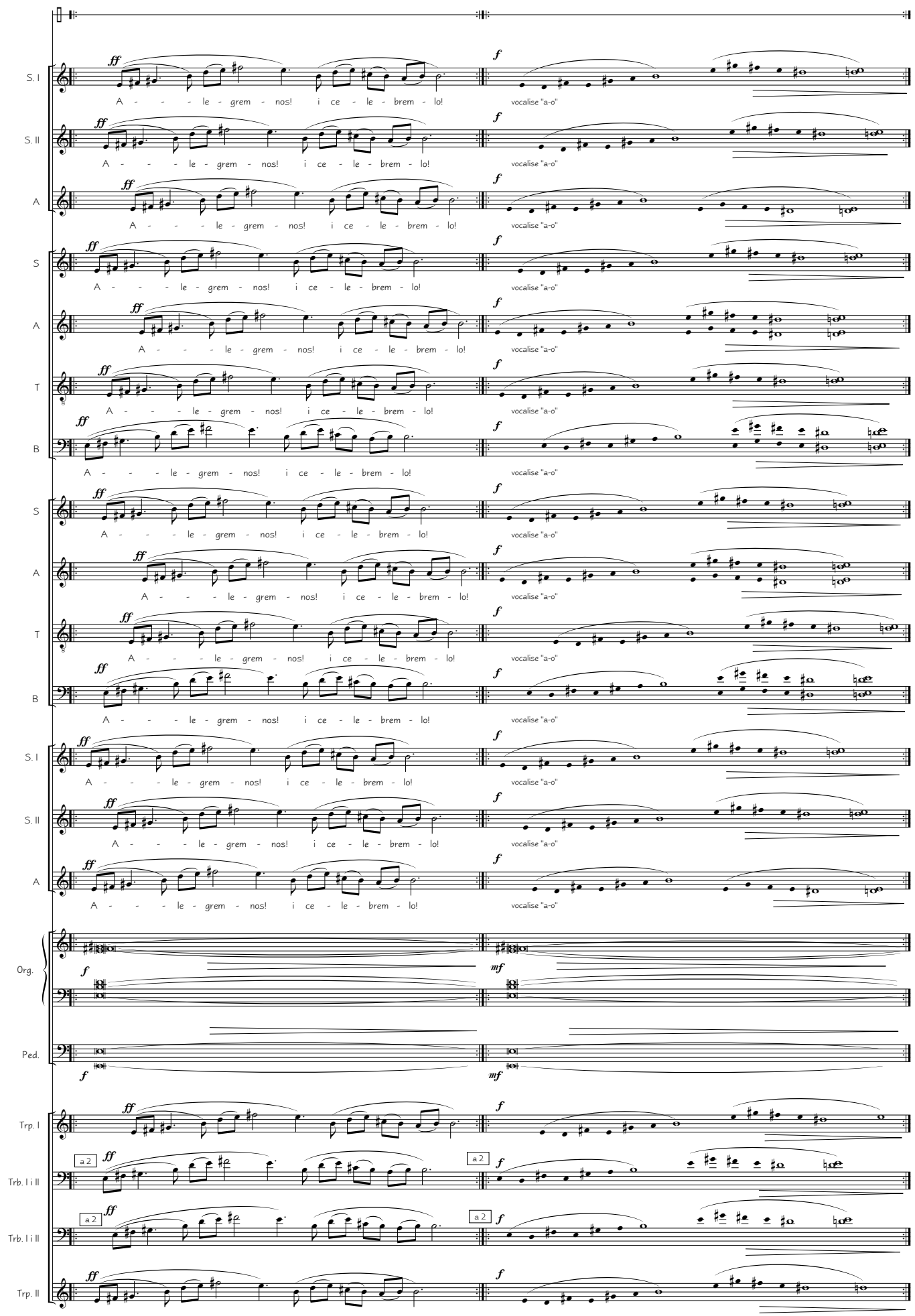

"Avui és el dia" for 5 choirs and organ • III-2012 • Ref.: 0023
www.bernatvivancos.com • Score free of copy rights • All other rights © Bernat Vivancos 2012 - SGAE
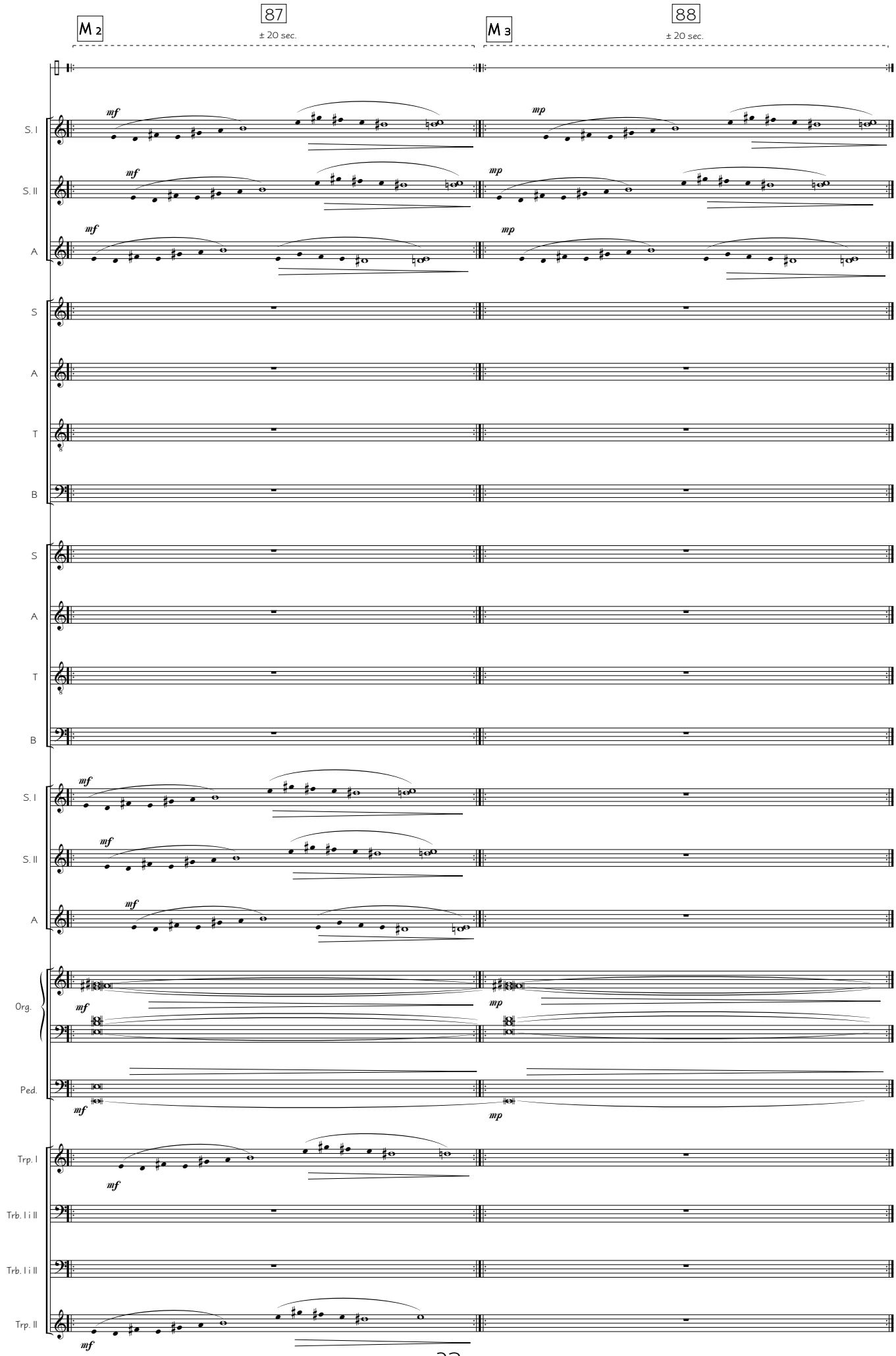

"Avui és el dia" for 5 choirs and organ • III-2012 • Ref.: 0023
www.bernatvivancos.com • Score free of copy rights • All other rights © Bernat Vivancos 2012 - SGAE

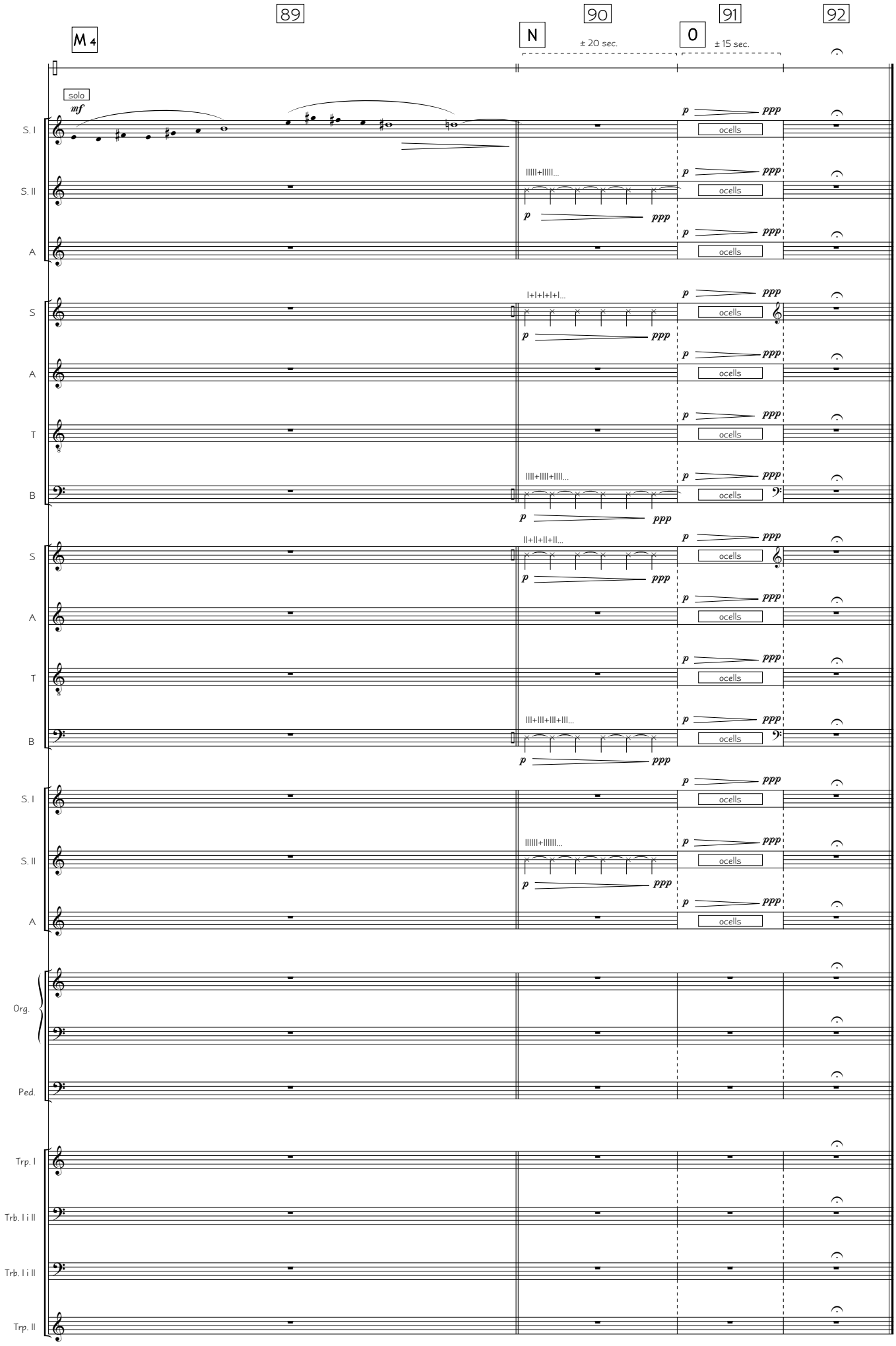
www.bernatvivancos.com • Score free of copy rights • All other rights © Bernat Vivancos 2012 - SGAE

"Avui és el dia" for 5 choirs and organ • III-2012 • Ref.: 0023
www.bernatvivancos.com • Score free of copy rights • All other rights © Bernat Vivancos 2012 - SGAE

"Avui és el dia" for 5 choirs and organ • III-2012 • Ref.: 0023
www.bernatvivancos.com • Score free of copy rights • All other rights © Bernat Vivancos 2012 - SGAE

"Avui és el dia" for 5 choirs and organ • III-2012 • Ref.: 0023
www.bernatvivancos.com • Score free of copy rights • All other rights © Bernat Vivancos 2012 - SGAE

www.bernatvivancos.com